

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ»

«Ο ρόλος του δημόσιου τομέα στη διαχείριση κοινών αγαθών (common goods): το παράδειγμα της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος στον αστικό χώρο.»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Καλλιόπη Χαβαράνη

A.M.: 0821M008

Μέλη Τριμελούς Επιτροπής
Επιβλέπουσα: Χριστοφόρου Ασημίνα
Κεραμίδου Ιωάννα
Ψειρίδου Αναστασία

Αθήνα, 2023

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

DEPARTMENT OF ECONOMIC AND REGIONAL DEVELOPMENT
MASTER'S PROGRAM
in APPLIED ECONOMICS AND MANAGEMENT

«The role of Public Administration regarding common goods: the example of green
space and its' protection in the urban environment»

DISSERTATION

Chavarani Kalliopi

A.M.: 0821M008

Members of the committee

Supervisor: Christoforou Asimina

Keramidou Ioanna

Psiridou Anastasia

Athens, 2023

Ευχαριστίες..

Στον εαυτό μου που δεν τα παράτησε παρά όλα τα απρόοπτα της ζωής.

Στο ελληνικό δημόσιο ταμείο που χρηματοδοτεί τις σπουδές μου.

*Στον καθηγητή Χημείας, κύριο Κυριακόπουλο, και τον υποδιευθυντή
του 1^{ου} ΓΕΛ Κηφισιάς.*

Περίληψη

Στη σύγχρονη δημόσια διοίκηση, η έννοια των κοινών αγαθών διαδραματίζει ζωτικό ρόλο στην ενίσχυση της κοινωνικής συνεργασίας και στην προώθηση των περιβαλλοντικών αξιών στις πόλεις υπό μετάβαση, δηλαδή των οικολογικών κινήματων που έχουν ως στόχο τους την δημιουργία πόλεων με αυξημένη αυτάρκεια και μείωση των αρνητικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Η αυξανόμενη αστικοποίηση και η ραγδαία ανάπτυξη που βιώνουν οι πόλεις αυτές παρουσιάζουν μοναδικές προκλήσεις που απαιτούν καινοτόμες προσεγγίσεις για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης με παράλληλη διατήρηση της κοινωνικής αρμονίας.

Η παρούσα έρευνα έχει ως στόχο να εξετάσει κατά πόσο επιτυγχάνεται, από τη μεριά του δημόσιου τομέα, η στόχευση περί κοινωνικής συνεργασίας στο πλαίσιο των «πόλεων σε μετάβαση» οι οποίες είναι βασισμένες στην αλληλεγγύη και τις περιβαλλοντικές αξίες. Η εργασία αυτή μελετά τα κοινοτικά πάρκα στην Ελλάδα με κύριο στόχο να διερευνήσει: 1) αν το περιβαλλοντολογικό πρόγραμμα του κοινοτικού πάρκου τσέπης (rocket parks) επιτυγχάνει την ανάπτυξη της κοινωνικής συνεργασίας μέσω της διαχείρισης κοινών αγαθών από τον δημόσιο τομέα, και 2) αν η αλληλεπίδραση με το περιβάλλον προάγει έναν υγιεινό τρόπο ζωής. Εξετάζουμε θεωρητικά και εμπειρικά τις υποθέσεις αυτές.

Λέξεις κλειδιά: κοινά αγαθά, αστικός χώρος, αστικοί χώροι πρασίνου, κοινοτικό πάρκο, πάρκο τσέπης.

Abstract

In contemporary public administration, the concept of common goods plays a vital role in strengthening social cooperation and promoting environmental values in cities in transition, i.e., ecological movements aiming at creating cities with increased self-sufficiency and reducing the negative impacts of climate change. Increasing urbanisation and rapid growth experienced by these cities present unique challenges that require innovative approaches to ensure sustainable development while maintaining social harmony.

This research aims to examine whether the public sector is achieving the objective of social cooperation in the context of 'cities in transition' that are based on solidarity and environmental values. This dissertation studies community parks in Greece and its main objective is to determine: 1) whether the environmental program of the community pocket parks achieves the development of social cooperation through the management of common goods by the public sector, and 2) whether the interaction with the environment promotes a healthy lifestyle. We test these hypotheses theoretically and empirically.

Key words: common goods, urban space, urban green spaces, community park, pocketpark.

Πίνακας περιεχομένων

<i>Ευρετήριο Πινάκων</i>	9
<i>Ευρετήριο Σχημάτων</i>	10
<i>Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή</i>	11
<i>Κεφάλαιο 2:</i>	15
<i>Βιβλιογραφική ανασκόπηση</i>	15
<i>2.1 Ορισμός κοινών αγαθών και συμβολή τους στην ευημερία της τοπικής κοινωνίας</i>	15
<i>2.1.1 Αντικρουόμενες πολιτικές διαχείρισης</i>	18
<i>2.1.2 Ανάπτυξη της τοπικής κοινότητας</i>	20
<i>2.2 Ο ρόλος του δημόσιου τομέα στην παροχή κοινών αγαθών</i>	22
<i>2.3 Κοινά αγαθά, περιβάλλον και αστικός χώρος: η περίπτωση των κοινοτικών κήπων και των πάρκων τσέπης</i>	24
<i>2.3.1 Προκλήσεις εγχειρήματος και προτάσεις αντιμετώπισης τους</i>	27
<i>2.3.2 Αλληλεπίδραση με το περιβάλλον μέσω του κοινοτικού πάρκου, επιπτώσεις στην υγεία, τη διατροφή, τους κοινωνικούς δεσμούς</i>	30
<i>Κεφάλαιο 3:</i>	33
<i>Κοινοτικοί κήποι και πάρκα τσέπης</i>	33
<i>3.1 Οι κοινοτικοί κήποι και τα πάρκα τσέπης στην Ελλάδα και στην Αθήνα</i>	33
<i>3.2 Η συμβολή του δημόσιου τομέα και της δημόσιας πολιτικής</i>	37
<i>Κεφάλαιο 4:</i>	41
<i>Μέθοδοι και εργαλεία</i>	41
<i>4.1 Σκοπός εργασίας & Ερευνητικά ερωτήματα</i>	41
<i>4.2 Μεθοδολογία έρευνας</i>	41
<i>4.3 Πληθυσμός και δείγμα</i>	43
<i>4.4 Μεταβλητές και ερωτηματολόγιο</i>	43
<i>4.5 Στατιστική ανάλυση</i>	44
<i>Κεφάλαιο 5:</i>	46
<i>Βασικά ευρήματα ανάλυσης</i>	46
<i>5.1 Ανάλυση δεδομένων</i>	46
<i>5.2 Αποτελέσματα για ομάδα που συμμετείχε στο πρόγραμμα και για ομάδα που δεν συμμετέχει στο πρόγραμμα</i>	51

Κεφάλαιο 6:	54
Συζήτηση	54
Κεφάλαιο 7:	59
Συμπεράσματα	59
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	62
Παράρτημα Α-Ερωτηματολόγιο	67
Παράρτημα Β	72

Ευρετήριο Πινάκων

Πίνακας 1: Χώρος πρασίνου στο σπίτι & Ενασχόληση με τον χώρο πρασίνου ανά ομάδα (Ενότητα Β).....	50
Πίνακας 2: Συμμετοχή σε άλλες δραστηριότητας της κοινότητας ανά ομάδα (Ενότητα Β ερώτηση 9).....	50
Πίνακας 3: Συχνότητα δωρεάς φαγητού ανά ομάδα (ενότητα Β: ερώτηση 10).....	50
Πίνακας 4: Συχνότητα κατανάλωσης φρέσκων φρούτων και λαχανικών & Συχνότητα άθλησης ανά ομάδα (Ενότητα Β).....	51
Πίνακας 5: Συχνότητα ενασχόλησης με το πάρκο (ερώτηση 14γ).....	51
Πίνακας 6: Πλήθος ατόμων με τα οποία αλληλοεπιδρούν μόνο στο πάρκο (ερώτηση 15γ) .	52
Πίνακας 7: Ενδιαφέρον για συμμετοχή σε παρόμοιες δράσεις (ερώτηση 20γ)	52
Πίνακας 8: Λόγοι συμμετοχής στον κήπο (ερώτηση 21γ)	52
Πίνακας 9: Λόγοι μη συμμετοχής στο πάρκο τσέπης (ερώτηση 13δ)	53
Πίνακας 10: Διαφορές των δύο ομάδων ως προς την ενασχόληση τους με τον χώρο πρασίνου	72
Πίνακας 11: Διαφορές των δύο ομάδων ως προς την συμμετοχή σε άλλες δραστηριότητας της κοινότητας.....	72
Πίνακας 12: Διαφορές των δύο ομάδων ως προς την συχνότητα δωρεάς φαγητού.....	74
Πίνακας 13: Διαφορές των δύο ομάδων ως προς την συχνότητα κατανάλωσης φρέσκων φρούτων και λαχανικών	75
Πίνακας 14: Διαφορές των δύο ομάδων ως προς την συχνότητα άθλησης ανά ομάδα	76

Ευρετήριο Σχημάτων

Σχήμα 1: <i>Με πόσα άτομα αλληλοεπιδρούν στο πάρκο οι συμμετέχοντες στο πρόγραμμα.....</i>	47
Σχήμα 2: Κοινωνική αλληλεπίδραση συμμετεχόντων	47
Σχήμα 3 : Απάντηση στην (ανοιχτή) ερώτηση αν θα συμμετείχαν ξανά σε παρόμοια δραστηριότητα.....	48

Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία έχει ως σκοπό να παρουσιάσει τους κοινοτικούς χώρους πρασίνου και συγκεκριμένα τα πάρκα τσέπης στην Ελλάδα. Προσπαθεί να καταλήξει σε συμπεράσματα σχετικά με το κατά πόσο επιτυγχάνεται, από τη μεριά του δημόσιου τομέα, η στόχευση περί κοινωνικής συνεργασίας στο πλαίσιο των «πόλεων σε μετάβαση» οι οποίες είναι βασισμένες στην αλληλεγγύη και τις περιβαλλοντικές αξίες. Κύρια στόχευση της εν λόγω έρευνας είναι να διαπιστωθεί αν το περιβαλλοντολογικό πρόγραμμα του κοινοτικού πάρκου τσέπης (pocket parks) επιτυγχάνει την ανάπτυξη της κοινωνικής συνεργασίας μέσω της διαχείρισης του κοινού αγαθού από τον δημόσιο τομέα. Δευτερεύοντας στόχος είναι να διαπιστωθεί αν η αλληλεπίδραση με το περιβάλλον καλλιεργεί έναν υγιεινό τρόπο ζωής.

Τα κοινά αγαθά αφορούν σε αγαθά ή πόρους που είναι κοινής χρήσης για μια κοινωνία ή μια ομάδα ανθρώπων και συνεισφέρουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και στην αύξηση της ευημερίας της κοινότητας (Mayntz, 2002). Αντίθετα με τα ιδιωτικά αγαθά που δύναται να ιδιωτικοποιηθούν και να χρησιμοποιηθούν από ένα άτομο ή ομάδα αναλογικά με την αγοραία δύναμή τους τα κοινά αγαθά είναι προσβάσιμα σε όλους ταυτόχρονα και η χρήση τους από ένα άτομο δεν αποκλείει τη χρήση από άλλους (Dupré, 2009).

Οι πόλεις σε μετάβαση χαρακτηρίζονται από ταχεία αστικοποίηση, αύξηση του πληθυσμού, οικονομικό μετασχηματισμό και μεταβαλλόμενα δημογραφικά στοιχεία και αντιμετωπίζουν πολυάριθμες προκλήσεις, όπως η φτώχεια, η ανισότητα, οι ανεπαρκείς υποδομές και η περιβαλλοντική υποβάθμιση.

Οι κοινοτικοί χώροι πρασίνου αποτελούν απόρροια των «πόλεων σε μετάβαση». Ο όρος της «πόλης σε μετάβαση» αναφέρεται ουσιαστικά σε έργα των οικολογικών κινήματων που στοχεύουν στην αύξηση της αυτάρκειας, τη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων της παραγωγής πετρελαίου, της κλιματικής αλλαγής και της οικονομικής αστάθειας στο πλαίσιο μιας πόλης. Μια πρώτη τέτοια δοκιμή στην οποία χρησιμοποιήθηκε το όνομα ήταν η Πόλη Μετάβασης Τότνες (Totnes), η οποία βρίσκεται στο Ηνωμένο Βασίλειο. Παραδείγματα πλέον εντοπίζονται σε πολλές τοποθεσίες ανά τον κόσμο, με μεγάλο αριθμό στο Ηνωμένο Βασίλειο, την Ευρώπη, τη Βόρεια Αμερική και την Αυστραλία, αλλά και με παρουσία σε άλλες χώρες, όπως η Ινδία (Transitionnetwork.org., 2023). Συναφής είναι και ο σχεδιασμός της σίτισης

πόλεων που αφορά μια διάσταση της πολιτικής τροφίμων των χωρών βασισμένα στα αστικά σχέδια με σκοπό να μπορεί μια σύγχρονη πόλη να τρέφεται σωστά και υγιεινά (Morgan, 2009)

Η ελληνική οικονομική κρίση (2008-2019) έθεσε σε αμφισβήτηση αρκετές πλευρές της σύγχρονης μητροπολιτικής ανάπτυξης και το πρότυπο της συνεχούς οικιστικής ανάπτυξης και έργων προβολής ήρθε αντιμέτωπο με τα όριά του. Την ίδια περίοδο η βιώσιμη ανάπτυξη αντιπροσωπεύει μια οπτική η οποία υπόσχεται πως είναι εφικτή η επίτευξη τόσο της ανταγωνιστικότητας όσο και της συνεργασίας, με παράλληλη προστασία του περιβάλλοντος κοινωνικής συνεργασίας.

Το πρόγραμμα κοινοτικών πάρκων τσέπης είναι μια καινοτόμος πρωτοβουλία που αποσκοπεί στην ενίσχυση της κοινωνικής συνεργασίας, προωθώντας παράλληλα την περιβαλλοντική βιωσιμότητα στις πόλεις. Αυτοί οι μικρής κλίμακας χώροι πρασίνου παρέχουν ευκαιρίες στους κατοίκους να ασχοληθούν με τη φύση και να συνδεθούν μεταξύ τους μέσω διαφόρων δραστηριοτήτων, όπως λέσχες κηπουρικής ή υπαίθριες εκδηλώσεις. Με τη συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων στο σχεδιασμό και τη συλλογική διαχείριση αυτών των πάρκων, το πρόγραμμα ενισχύει την αίσθηση της ιδιοκτησίας του δημόσιου αστικού χώρου μεταξύ των κατοίκων, ενώ παράλληλα ενθαρρύνει τη συνεργασία και την αλληλεπίδραση (Secretti, Nunes, Schmidt, Stein, & Santos, 2019).

Εμπειρικά στοιχεία από προηγούμενες μελέτες υποστηρίζουν τον θετικό αντίκτυπο παρόμοιων προγραμμάτων ή πρωτοβουλιών στην κοινωνική συνεργασία και την περιβαλλοντική προστασία των κοινοτήτων. Τα ευρήματα αυτά υποδηλώνουν ότι τα καλά σχεδιασμένα πάρκα τσέπης που διαχειρίζεται η δημόσια διοίκηση μπορούν να δημιουργήσουν ευκαιρίες για άτομα με διαφορετικό υπόβαθρο να αλληλοεπιδράσουν κοινωνικά, να ανταλλάσσουν ιδέες και να οικοδομούν σχέσεις. Τέτοιες αλληλεπιδράσεις ενισχύουν την αίσθηση ενότητας μεταξύ διαφορετικών ομάδων, ενώ παράλληλα προάγουν την περιβαλλοντική συνείδηση (Cedefop, 2022).

Για να εκτιμηθεί ο αντίκτυπος του προγράμματος του κοινοτικού πάρκου τσέπης στην κοινωνική συνεργασία, μπορούν να χρησιμοποιηθούν διάφορες μεθοδολογίες ή δείκτες. Οι έρευνες που μετρούν την αίσθηση του ανήκειν των κατοίκων, τα επίπεδα εμπιστοσύνης και τη συμμετοχή σε κοινοτικές δραστηριότητες μπορούν να παράσχουν πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με την αποτελεσματικότητα αυτών των πρωτοβουλιών. Επιπλέον, οι ποιοτικές αξιολογήσεις μέσω συνεντεύξεων ή ομάδων

εστίασης επιτρέπουν μια βαθύτερη κατανόηση του τρόπου με τον οποίο τα πάρκα αυτά ενισχύουν τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ των κατοίκων (Secretti et al., 2019).

Παρά τα δυνητικά κοινωνικά και περιβαλλοντικά οφέλη τους κοινωνικής συνεργασίας, τα κοινοτικά πάρκα τσέπης αντιμετωπίζουν ορισμένες προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν για την αποτελεσματική εφαρμογή τους. Η περιορισμένη χρηματοδότηση μπορεί να εμποδίσει τη δημιουργία και τη συντήρηση αυτών των χώρων πρασίνου.

Επιπλέον, η εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης σε αυτά τα πάρκα είναι μεγάλης σημασίας για την προώθηση της συμμετοχικότητας στις πόλεις σε μετάβαση (Πουλλικκά, 2023). Οι δημόσιες διοικήσεις θα πρέπει να δίνουν προτεραιότητα σε τοποθεσίες που εξυπηρετούν μειονεκτικές γειτονιές ή περιοχές με περιορισμένους χώρους πρασίνου. Επιπλέον, η συνεχής εμπλοκή και συμμετοχή της κοινότητας διασφαλίζει τη διατήρηση της επιτυχίας αυτών των πρωτοβουλιών. Θα πρέπει να καθιερωθούν τακτικοί μηχανισμοί ανατροφοδότησης, όπως κοινοτικές συναντήσεις ή διαδικτυακές πλατφόρμες, ώστε να συμμετέχουν οι κάτοικοι στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και να διασφαλίζεται ότι οι φωνές τους ακούγονται (Χριστοδούλου, 2014).

Συμπερασματικά, η έννοια των κοινών αγαθών διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στη δημόσια διοίκηση, καθώς ενισχύει την κοινωνική συνεργασία και προωθεί τις περιβαλλοντικές αξίες στις πόλεις υπό μετάβαση. Το πρόγραμμα κοινοτικών πάρκων τσέπης είναι μια καινοτόμος πρωτοβουλία που ευθυγραμμίζεται με τις αρχές της αλληλεγγύης και της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας. Με την αποτελεσματική διαχείριση αυτών των μικρής κλίμακας χώρων πρασίνου, οι δημόσιες διοικήσεις μπορούν να δημιουργήσουν ευκαιρίες για κοινωνικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ διαφορετικών ομάδων, ενισχύοντας παράλληλα τη σύνδεση των κατοίκων με τη φύση. Ωστόσο, η αντιμετώπιση των προκλήσεων που σχετίζονται με τη χρηματοδότηση και την ισότιμη πρόσβαση είναι απαραίτητη για τη μακροπρόθεσμη επιτυχία αυτών των προγραμμάτων. Τελικά, η προώθηση της κοινωνικής συνεργασίας μέσω πρωτοβουλιών όπως το πρόγραμμα κοινοτικών πάρκων τσέπης συμβάλλει στη βιώσιμη αστική ανάπτυξη και ενισχύει τη συνολική ευημερία των κοινοτήτων στις πόλεις σε μετάβαση.

Η επιτυχία της κοινοτικής συμμετοχής στο πάρκο τσέπης και η κατανόηση χρήσης του υπάρχοντος χώρου από την κοινότητα μπορεί να ενισχύσει την εμπιστοσύνη των δημοτών σε περιβαλλοντολογικά προγράμματα και η αξιολόγηση αυτή θα παράσχει τα υποστηρικτικά δεδομένα και τις πληροφορίες που μπορούν να βοηθήσουν στη δημιουργία ενός ευρύτερου φάσματος πολιτικής και διοικητικής υποστήριξης περιβαλλοντολογικών προγραμμάτων.

Στην επόμενη ενότητα θα γίνει μια ανασκόπηση της βιβλιογραφίας που ασχολείται με αυτό το ζήτημα, θα παρουσιαστούν μελέτες περίπτωσης, ποια είναι η κατάσταση στην Ελλάδα, τα βήματα που έχουν πραγματοποιηθεί και ποιο είναι το νομικό πλαίσιο που υπάρχει, ο ρόλος του ιδιωτικού, αλλά και του δημόσιου τομέα. Έπειτα θα αναλυθεί η μεθοδολογία και θα παρουσιαστεί το ερωτηματολόγιο. Τέλος, θα αναλυθούν τα ευρήματα της ποσοτικής έρευνας και οι συσχετίσεις που πραγματοποιούνται.

Κεφάλαιο 2:

Βιβλιογραφική ανασκόπηση

Σκοπός του συγκεκριμένου κεφαλαίου είναι να παρουσιαστούν μέσω της βιβλιογραφίας διάφοροι ορισμοί οι οποίοι πλαισιώνουν την έννοια των κοινών αγαθών και τον τρόπο με τον οποίο δύναται να συμβάλλουν στην ευημερία των τοπικών κοινωνιών καθώς και τον ρόλο που διαδραματίζει ο δημόσιο τομέας στην παροχή των κοινών αγαθών. Παρουσιάζονται αναλυτικά οι έννοιες των κοινών αγαθών αλλά και ορισμό του πάρκου τσέπης και των κοινοτικών κήπων. Οι τελευταίες υποενότητες του κεφαλαίου παραθέτουν διεθνείς και εγχώριες μελέτες τόσο εμπειρικές όσο και θεωρητικές σχετικά με την συμβολή των κοινοτικών πάρκων στην εξέλιξη των τοπικών κοινωνιών ενώ η τελευταία υποενότητα δίνει τα ερωτήματα της συγκεκριμένης εργασίας.

2.1 Ορισμός κοινών αγαθών και συμβολή τους στην ευημερία της τοπικής κοινωνίας

Ως κοινά αγαθά θεωρούνται όλα τα αγαθά που είναι διαθέσιμα για τη χρήση ή την κατανάλωση από όλους τους ανθρώπους, χωρίς διακρίσεις ή περιορισμούς. Αυτά τα αγαθά χαρακτηρίζονται από την ανανεώσιμη φύση τους ή την ανανεώσιμη παραγωγή τους, καθώς και από την αδυναμία αποκλειστικής κατοχής ή αποκλειστικής χρήσης από ένα άτομο ή μια ομάδα (Ράπανος & Καπλάνογλου, 2009). Σε άλλον ορισμό κοινά ονομάζονται τα αγαθά που κληρονομήθηκαν από τις προηγούμενες γενιές, δημιουργήθηκαν συλλογικά ή αποτελούν φυσική κληρονομιά (Pifer, 2012).

Παραδείγματα κοινών αγαθών περιλαμβάνουν τα βοσκοτόπια, οι θάλασσες για αλιεία, καθώς και ορισμένες περιοχές της φύσης, όπως τα εθνικά πάρκα. Η διατήρηση κοινών αγαθών είναι σημαντική για την ευημερία της κοινωνίας, καθώς οι πόροι αυτοί συμβάλλουν στην ικανοποίηση των βασικών αναγκών των ανθρώπων και τη στήριξη της οικονομίας και του περιβάλλοντος. Ωστόσο, η διαχείριση και προστασία αυτών των αγαθών μπορεί να απαιτεί καλά σχεδιασμένες και αποτελεσματικές διαδικασίες, έτσι ώστε να διατηρηθούν και να διατίθενται δίκαια για τις μελλοντικές γενιές.

Υπάρχει μια σημαντική διαφορά ανάμεσα στο κοινό και το δημόσιο αγαθό. Ένα κοινό αγαθό είναι ένα αγαθό που είναι ανταγωνιστικά μη αποκλειστικό και

ανταλλάξιμο. Αυτό σημαίνει ότι όλοι μπορούν να χρησιμοποιήσουν το αγαθό χωρίς να αποκλείεται κανείς και η χρήση από ένα άτομο δεν επηρεάζει τη διαθεσιμότητά του για άλλους. Ένα κλασικό παράδειγμα κοινού αγαθού είναι ένας δημόσιος δρόμος. Όταν κάποιος χρησιμοποιεί τον δρόμο, αυτό δεν εμποδίζει άλλους να τον χρησιμοποιήσουν. Το δημόσιο αγαθό είναι ένα αγαθό που είναι ανταγωνιστικά μη αποκλειστικό αλλά όχι ανταλλάξιμο. Αυτό σημαίνει ότι όλοι έχουν πρόσβαση σε αυτό, αλλά η χρήση από ένα άτομο μπορεί να μειώσει τη διαθεσιμότητά του για άλλους. Ένα παράδειγμα δημοσίου αγαθού είναι ένας πύργος ελέγχου του αεροδρομίου. Όλοι έχουν το δικαίωμα να πετάξουν, αλλά αν ο ένας πιλότος χρησιμοποιεί τον πύργο ελέγχου, δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί από άλλους παράλληλα (Κτιστάκη, 2020).

Με την χρήση της λέξης «κοινά» προκύπτουν τρία βασικά στοιχεία που συμπεριλαμβάνει η βιβλιογραφία για τα αγαθά αυτά. Αρχικά οι κοινοί πόροι. Τα κοινά αγαθά περιλαμβάνουν κοινούς πόρους, όπως κοινές δεξαμενές, πηγές, αποθέματα και άλλους φυσικούς ή πνευματικούς πόρους που δεν είναι ιδιωτικής κυριότητας και είναι διαθέσιμοι για την ικανοποίηση των ανθρώπινων αναγκών. Στην περίπτωση αυτή, οι πόροι δεν αντιλαμβάνονται ως εμπορικά αγαθά που αγοράζονται και πωλούνται, αλλά ως αγαθά που θα πρέπει να διαχειριστούν και να προστατεύσουν οι κοινότητες (Ostrom, 1990).

Το άλλο στοιχείο είναι η δημιουργία και διατήρηση από τις κοινότητες: Τα κοινά αγαθά δημιουργούνται και διατηρούνται από τις κοινότητες, που είναι συλλογικά σύνολα ανθρώπων που μοιράζονται αυτούς τους πόρους και καθορίζουν τους κανόνες για τη διαχείρισή τους. Οι κοινότητες λειτουργούν σε διαφορετικές κλίμακες και δεν περιορίζονται απαραίτητως σε έναν χώρο, αλλά μπορεί να είναι διασκορπισμένες και να λειτουργούν σε διαφορετικές περιοχές (Ράπανος & Καπλάνογλου, 2009).

Τέλος, υπάρχει και το "Κοινωνείν". Αυτό είναι το στοιχείο της "κοινωνικής διαδικασίας" που δημιουργεί και αναπαράγει τα κοινά αγαθά. Πρόκειται για τον τρόπο με τον οποίο οι κοινότητες αλληλοεπιδρούν και συνεργάζονται για να διατηρήσουν και να διαχειριστούν τους κοινούς πόρους. Αυτή η διαδικασία οδηγεί στην αναγνώριση των κοινών λειτουργιών και των δικαιωμάτων που πρέπει να γίνουν σεβαστά και διατηρηθούν ως κανόνες (Dupré, 2009).

Στην εξίσωση των κοινών αγαθών υπάρχει η μεταβλητή του τρόπου διαχείρισης των κοινών πόρων. Παρατίθενται σημαντικά στοιχεία από τη βιβλιογραφία που

αναφέρονται στο πλαίσιο των θεσμικών ρυθμίσεων για τη διαχείριση και τη βιωσιμότητα των κοινών αγαθών. Αυτό το πλαίσιο μπορεί να χωριστεί σε τρεις βασικές δομές. Η πρώτη βασική δομή είναι ο τομέας της ιδιωτικοποίησης. Στην ιδιωτικοποίηση, οι πόροι αποκτούνται από μεμονωμένα άτομα ή οντότητες, οι οποίοι μπορούν να τους διαχειριστούν σύμφωνα με τους δικούς τους κανόνες και συμφέροντα. Αυτή η προσέγγιση επιτρέπει στον ιδιώτη να έχει πλήρη έλεγχο και ιδιοκτησία των πόρων (Dupré, 2009). Ακολουθεί η κρατικοποίηση και η δομή αυτής όπου το κράτος αναλαμβάνει την ευθύνη για τη διαχείριση των πόρων και τη θέσπιση κανόνων διαχείρισης. Σε αυτήν την περίπτωση, οι χρήστες των πόρων υπόκεινται στις οδηγίες και τους κανονισμούς που καθορίζονται από το κράτος. Τέλος, η κοινοτικοποίηση που αφορά την συλλογική αυτοοργάνωση. Στην κοινοτικοποίηση, οι κοινότητες αναλαμβάνουν την οργάνωση και διαχείριση των πόρων μέσω μηχανισμών άμεσης συμμετοχικής δημοκρατίας και όρων ισότητας. Τα μέλη της κοινότητας συνεργάζονται για να διατηρήσουν και να προστατεύσουν τους πόρους και να διασφαλίσουν τη βιωσιμότητά τους (Ostrom, 1990).

Η κοινωνικοποίηση έχει προταθεί ως εναλλακτική προσέγγιση για τη διαχείριση κοινών αγαθών, καθώς υποστηρίζεται ότι οι κοινότητες που συμμετέχουν άμεσα και ενεργά στη λήψη αποφάσεων σχετικά με τους πόρους έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να επιτύχουν βιώσιμες πρακτικές. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε μεγαλύτερη προστασία των κοινών αγαθών και την αποτροπή της υπερεκμετάλλευσης ή της καταστροφής τους. Στις προϋποθέσεις για μια αποδοτική διαχείριση κοινών αγαθών εντάσσονται: οι κανόνες που χρειάζεται να έχει κάθε κοινότητα για την διαχείριση κοινών αγαθών, η συμμετοχή των ενδιαφερόμενων ομάδων στη λήψη αποφάσεων, η κοινωνική εμπιστοσύνη, κανόνες για την παρακολούθηση συμμόρφωσης με τους κανόνες, προσαρμογή και ευελιξία στις ανάγκες της κοινότητας, (Ostrom, 1990).

Ιστορικά, ο όρος των κοινών αγαθών αναφέρεται σε πόρους ή αγαθά που διαχειρίζονται ή χρησιμοποιούνται κοινοτικά από μια ομάδα ανθρώπων, συχνά με σκοπό την επιβίωση, την ευημερία και τη βιώσιμη διαχείριση αυτών των πόρων. Αυτή η έννοια των κοινών έχει εμφανιστεί σε διάφορες περιόδους της ιστορίας σε διάφορες μορφές. Ένα από τα πιο γνωστά παραδείγματα είναι η *κοινή γη* (common lands) στη μεσαιωνική Ευρώπη, όπου κοινότητες χρησιμοποιούσαν κοινές εκτάσεις γης για βοσκή, γεωργία και άλλες δραστηριότητες (Ostrom, 1990). Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι κοινότητες συνήθως ανέπτυξαν κανόνες και συστήματα διαχείρισης

για να διασφαλίσουν την ισορροπία και την διατήρηση των πόρων καθώς είναι σημαντικές για την ανάπτυξη τους στην ανθρώπινη ιστορία (Μαρκαντωνάτου, 2019).

Μια άλλη προσέγγιση των κοινών είναι η κοινωνική και ακαδημαϊκή κοινότητα που μοιράζεται γνώση και δεξιότητες. Παραδείγματα αυτού είναι τα ανοικτά πανεπιστήμια, η ανοικτή πρόσβαση σε επιστημονικά άρθρα, και το ελεύθερο λογισμικό, όπου η γνώση και οι τεχνολογίες κοινοποιούνται ελεύθερα για το κοινό καλό. Σε πιο σύγχρονο πλαίσιο, η έννοια των κοινών έχει επεκταθεί και στον ψηφιακό χώρο, με την ύπαρξη ανοικτού λογισμικού, τη δημιουργία κοινοτήτων κοινής δημιουργίας και την κοινή χρήση δεδομένων (Δασκαλάκης, 2019).

Αυτές οι προσεγγίσεις αντιπροσωπεύουν προσπάθειες να βρεθεί ισορροπία ανάμεσα στην ατομική αποκλειστική ιδιοκτησία και στην κοινή χρήση πόρων για το κοινό καλό. Οι έννοιες αυτές έχουν επίσης εφαρμογές στη συζήτηση για την αειφόρο ανάπτυξη και τη διαχείριση των φυσικών και ψηφιακών πόρων στη σύγχρονη κοινωνία εκεί όπου διαπιστώνεται πως τα κοινά αγαθά αποτελούν τους βασικούς πόρους που μπορούν να στηρίξουν τις τοπικές κοινωνίες στο συχνά μεταβαλλόμενο περιβάλλον (Μαρκαντωνάτου, 2019).

2.1.1 Αντικρουόμενες πολιτικές διαχείρισης

Στη προσπάθεια για ευημερία μέσω των κοινών αγαθών στην τοπική κοινωνία δημιουργούνται και διάφορες πολιτικές διαχείρισης που αντικρούονται. Ο Hardin (1968), είχε διατυπώσει μια θεωρία σύμφωνα με την οποία όταν υπάρχει ένας κοινός πόρος προσβάσιμος από όλους, κανένας ατομικός χρήστης δεν έχει κίνητρα να περιορίσει την εκμετάλλευσή του, καθώς τα οφέλη της εκμετάλλευσης πηγαίνουν άμεσα σε αυτόν. Καθένας προσπαθεί να αυξήσει τη χρήση του πόρου για να αποκομίσει το μεγαλύτερο δυνατό κέρδος (Hardin, 1968).

Όσο περισσότεροι άνθρωποι εκμεταλλεύονται τον κοινό πόρο, τόσο μεγαλύτερο είναι το κόστος που όλοι πρέπει να αντέξουν λόγω της υπερεκμετάλλευσης και της καταστροφής του πόρου. Κάθε ατομική επιδίωξη κερδών οδηγεί στην αποδυνάμωση και εξάντληση του κοινού αγαθού. Η θεωρία της "Τραγωδίας των Κοινών" έχει εφαρμογές σε διάφορους τομείς, όπως στη διαχείριση φυσικών πόρων, στα αλιευτικά αποθέματα, στο νερό, και στη γεωργία, αλλά και σε ζητήματα περιβαλλοντικής αειφορίας (Francisco & Gordo, 2006).

Οι επικριτές της θεωρίας υποστηρίζουν ότι σε ορισμένες περιπτώσεις, οι κοινότητες μπορούν να αναπτύξουν κανόνες, κανονισμούς και συστήματα διαχείρισης που να εμποδίζουν την υπερεκμετάλλευση και να διασφαλίζουν τη βιώσιμη χρήση των πόρων. Αυτό είναι γνωστό ως "διαχείριση των κοινών πόρων" και είναι εμπνευσμένο από παραδείγματα όπως οι αυτοδιαχειριζόμενες κοινότητες αλιείας ή οι διαχειριζόμενες γεωργικές εκτάσεις. Σε γενικές γραμμές, η "Τραγωδία των Κοινών" αναδεικνύει τη σύγκρουση μεταξύ των ατομικών συμφερόντων και του κοινού καλού, και τη σημασία της βιώσιμης διαχείρισης των πόρων για τη μακροπρόθεσμη ευημερία της κοινωνίας (Hardin, 1968).

Συνολικά, οι δομές διακυβέρνησης για τα κοινά αγαθά πρέπει να εξισορροπούν την ανάγκη για ορθή διαχείριση και βιωσιμότητα με τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανάγκες των ανθρώπων που εξαρτώνται από αυτά τα αγαθά. Κάθε προσέγγιση έχει τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά της, και η κατάλληλη δομή διακυβέρνησης μπορεί να ποικίλει ανάλογα με τον τομέα, τον πόρο και τις κοινωνικοπολιτικές συνθήκες ενός συγκεκριμένου κοινού (Korppell, 2003, Μαρκαντωνάτου, 2019).

Τα κοινά αγαθά προάγουν την κοινωνική συνεργασία και την αλληλεγγύη μεταξύ των μελών της κοινωνίας. Όταν οι πόροι είναι κοινοί και προσβάσιμοι σε όλους, δημιουργείται μια αίσθηση κοινής ιδιοκτησίας και υπευθυνότητας για την προστασία και την αειφόρο χρήση αυτών των πόρων. Οι κοινοτικοί χώροι πρασίνου είναι ένα παράδειγμα κοινών αγαθών. Αντί να ανήκουν σε ιδιώτες, οι κοινότητες οργανώνουν και διαχειρίζονται αυτούς τους χώρους είτε για να χαρούν την φύση είτε για να καλλιεργήσουν τα τρόφιμά τους και να μοιραστούν τους πόρους μεταξύ τους. Αυτό συμβάλλει στην κοινωνική ευημερία ενθαρρύνοντας την αλληλεπίδραση, τη συνεργασία και την αλληλεγγύη μεταξύ των μελών της κοινότητας (Αρσενίου, 2010).

Πιο συγκεκριμένα οι κοινοτικοί κήποι μπορούν να αποτελέσουν πεδίο εκπαίδευσης των μελών της κοινότητας σχετικά με τη γεωργία και την υγιεινή διατροφή. Αυτές οι πρωτοβουλίες μπορούν να ενταχθούν σε μια συνολική στρατηγική σχεδιασμού για την περιοχή, συνδέοντας τους κοινοτικούς κήπους με άλλες υπάρχουσες υποδομές και δράσεις του δημόσιου χώρου. Στη Θεσσαλονίκη, για παράδειγμα, υπάρχουν ήδη πρωτοβουλίες για κοινοτικούς κήπους που λαμβάνουν υπόψη τις συγκεκριμένες ανάγκες και τα χαρακτηριστικά της πόλης. (Θωίδου & Φουτάκης, 2015) Οι κοινοτικοί κήποι μπορούν να αναπτυχθούν σε κεντρικές περιοχές της πόλης, όπου οι πολίτες μπορούν να έχουν εύκολη πρόσβαση και να συμμετέχουν στην καλλιέργεια

τροφής. Ένας άλλος παράγοντας είναι και η απώλεια του άγχους που μπορεί να προκαλέσει στους κατοίκους η εμφάνιση της φύσης. Στη βιβλιογραφία υπάρχει μελέτη που ασχολείται με το κατά πόσον η παρουσία χώρων πρασίνου μπορεί να μετριάσει τις αρνητικές επιπτώσεις των στρεσογόνων γεγονότων της ζωής στην υγεία των κατοίκων μεγαλουπόλεων. (VandenBerg et al., 2010).

2.1.2 Ανάπτυξη της τοπικής κοινότητας

Αν αναζητηθούν αναλυτικότερα οι τομείς στους οποίους τα κοινά αγαθά μπορούν να βοηθήσουν την ανάπτυξη των τοπικών κοινωνιών, η βιβλιογραφία παραθέτει έξι τρόπους.

1) Αρχικά, η δυνατότητα της πρόσβασης σε βασικές ανάγκες. Κοινά αγαθά όπως καθαρό νερό, αέρας, γη για γεωργία, και πρόσβαση σε φυσικά τοπία μπορούν να διασφαλίσουν ότι οι κάτοικοι της τοπικής κοινωνίας έχουν πρόσβαση σε βασικές ανάγκες για τη ζωή και την υγεία τους, ψυχική και σωματική.

2) Η προώθηση της κοινότητας. Είναι το είδος αυτών των αγαθών που οδηγούν τα άτομα να δημιουργούν ένα αίσθημα κοινότητας καθώς οι κάτοικοι συνεργάζονται για τη διατήρηση και τη χρήση των κοινών πόρων. Αυτό μπορεί να ενισχύσει τις σχέσεις και τον δεσμό μεταξύ των ανθρώπων (Deneulin & Townsend, 2007).

3) Πιο μακροπρόθεσμα αλλά εξίσου σημαντικό στοιχείο αποτελεί και η δημιουργία θέσεων εργασίας με συνακόλουθο την οικονομική ανάπτυξη: Οι κοινοτικοί πόροι μπορούν να συμβάλλουν στη δημιουργία θέσεων εργασίας σε τοπικό επίπεδο, όπως στη γεωργία, την τουριστική βιομηχανία και την τοπική βιοτεχνία. Ολοένα και περισσότερες είναι οι προσπάθειες ανάπτυξης αυτών των σημείων έτσι ώστε μικρότερες ή μεγαλύτερες τοπικές κοινωνίες να μην χάνουν το ανθρώπινο δυναμικό τους στις μεγαλουπόλεις (URBACT, 2020).

4) Παράλληλα, από μια πολιτιστική σκοπιά δίνεται η δυνατότητα προώθησης του πολιτισμού και της ταυτότητας κάθε τόπου. Ορισμένα κοινά αγαθά, όπως οι παραδοσιακοί χώροι, οι πολιτιστικές εκδηλώσεις και οι τοπικές παραδόσεις, μπορούν να συμβάλλουν στη διατήρηση και την ενίσχυση του πολιτισμού και της ταυτότητας της κοινότητας (Παπαδημητρίου, 2006).

5) Πλέον, δίνεται μεγάλη βαρύτητα και στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης. Υπάρχουν έρευνες που ασχολούνται με το ζήτημα του πως οι ανανεώσιμες πηγές

ενέργειας αποτελούν πλέον ένα κοινό αγαθό (Wolsink, 2020). Είναι γεγονός πως η σωστή διαχείριση των κοινών αγαθών μπορεί να συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος, τη διατήρηση των φυσικών πόρων και την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης για τις μελλοντικές γενεές, ένα ζήτημα που απασχολεί ολοένα και περισσότερα τόσο τις τοπικές κοινότητες αλλά και ολόκληρη την επιστημονική κοινότητα, δεδομένης της μεγάλης περιβαλλοντικής καταστροφής που έχει συντελεστεί τον τελευταίο αιώνα (Παπαδημητρίου, 2006).

6) Τέλος, όπως επισημάνθηκε αρκετές φορές σε αυτήν την ενότητα ένα σημαντικό σημείο είναι η ενίσχυση της συνεργασίας και της αμοιβαίας υποστήριξης. Η κοινή χρήση των αγαθών μπορεί να ενθαρρύνει τη συνεργασία και την αμοιβαία υποστήριξη μεταξύ των μελών της τοπικής κοινωνίας. Αυτή η διαδικασία διαμορφώνει τις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων και ενισχύει τον κοινωνικό ιστό, με αποτέλεσμα να επηρεάζει θετικά την καθημερινή ζωή και την ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας (Douglass, 1980). Δημιουργείται μια ανάγκη στα άτομα να διατηρήσουν και να χρησιμοποιήσουν δίκαια τα κοινά αγαθά. Η ανάγκη αυτή ενθαρρύνει τους ανθρώπους να συνεργαστούν και να αναπτύξουν μια κοινή συνείδηση. Οι άνθρωποι μπορούν να συνειδητοποιήσουν ότι η διατήρηση των κοινών πόρων είναι προς το συμφέρον όλων και μπορεί να οδηγήσει σε μακροπρόθεσμα οφέλη για την κοινότητα (Banerjee & Rohini, 2008)

Ταυτόχρονα, αναπτύσσεται περαιτέρω και η κοινοτική συνεργασία. Η κοινή χρήση αγαθών και πόρων απαιτεί συνεργασία μεταξύ των μελών της κοινότητας. Οι άνθρωποι θα πρέπει να συνεννοούνται, να λαμβάνουν αποφάσεις και να εργάζονται από κοινού για να διατηρήσουν και να χρησιμοποιήσουν βιώσιμα τους πόρους. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η διαμόρφωση των ενισχυμένων σχέσεων μεταξύ των μελών της κοινωνίας. Όπως αναφέρθηκε, η συνεχής συνεργασία μεταξύ των μελών της κοινωνίας για την διατήρηση των κοινών αγαθών μπορεί να οδηγήσει στη δημιουργία ενισχυμένων σχέσεων μεταξύ των μελών της κοινότητας. Οι άνθρωποι μπορούν να αναπτύξουν εμπιστοσύνη, αλληλοϋποστήριξη και αλληλεξάρτηση (Dupré, 2009).

Η συνεργασία με σκοπό τη χρήση των κοινών αγαθών μπορεί να μειώσει τις συγκρούσεις μεταξύ των ατόμων. Η χρήση μιας ομάδας εργασίας διασφαλίζει τη λήψη καλύτερων αποφάσεων και θα αυξάνει την πιθανότητα οι αποφάσεις αυτές να είναι αποδεκτές (Kruppe & McCoy, 1995). Οι συγκρούσεις μπορούν να προκύψουν

όταν πολλοί άνθρωποι ανταγωνίζονται για τη χρήση των κοινών αγαθών όταν αυτά εμφανίζονται ως περιορισμένοι πόροι. Στις προϋποθέσεις των συγκρούσεων εντάσσεται ο ανταγωνισμός για τους περιορισμούς πόρους που μπορεί για παράδειγμα να είναι το νερό ή έδαφος καλλιεργήσιμης γης. Ταυτόχρονα, η ανεπάρκεια σε κοινά αγαθά μπορεί να προκαλέσει συγκρούσεις στα μέλη της κοινωνίας. Σημαντική προϋπόθεση είναι οι διαφορετικές αξίες και πεποιθήσεις: Οι άνθρωποι μπορεί να έχουν διαφορετικές αξίες, πεποιθήσεις και πολιτιστικά υπόβαθρα, που μπορούν να οδηγήσουν σε συγκρούσεις όταν έρχονται σε αντίθεση μεταξύ τους. Τέλος, η επιθυμία για εξουσία και για έλεγχο. Πολλές φορές οι συγκρούσεις προκύπτουν όταν ορισμένοι άνθρωποι επιδιώκουν να αποκτήσουν εξουσία και έλεγχο επί άλλων ατόμων ή ομάδων (Hardin, 1968).

Η κατανόηση των αναγκών και των συμφερόντων των άλλων μελών της κοινότητας μπορεί να συμβάλει στην επίλυση δυνητικών συγκρούσεων. Ενώ υπάρχει και κοινωνική αποδοχή. Η αμοιβαία υποστήριξη μεταξύ των μελών της κοινωνίας μπορεί να συμβάλει στην κοινωνική αποδοχή και ανεκτικότητα. Η συνεργασία μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος όπου οι διαφορές σε απόψεις και πεποιθήσεις αντιμετωπίζονται με σεβασμό (Θωΐδου & Φουτάκης, 2015).

2.2 Ο ρόλος του δημόσιου τομέα στην παροχή κοινών αγαθών

Ο δημόσιος τομέας διαδραματίζει έναν σημαντικό ρόλο στην παροχή δημόσιων αγαθών σε μια κοινωνία. Τα δημόσια αγαθά είναι αγαθά που είναι διαθέσιμα για τη χρήση όλων των ανθρώπων και δεν μπορούν να αποκλειστούν από κανέναν. Τα αγαθά αυτά έχουν τρεις βασικές ιδιότητες: 1) Καταναλώνονται μαζί, επομένως μπορούν να δώσουν χρησιμότητα σε περισσότερους από έναν χρήστες ταυτόχρονα. 2) Κανένα άτομο ή ομάδα ατόμων δεν μπορεί να αποκλειστεί από την κατανάλωση του. 3) Η κατανάλωση του αγαθού από ένα άτομο δεν επηρεάζει την κατανάλωση του από κάποιο άλλο. Οι δύο πρώτες ιδιότητες ισχύουν και για τα κοινά αγαθά (Μακρυδημητρής & Πραβίτα, 2012).

Ο ρόλος του δημόσιου τομέα στην παροχή δημόσιων αγαθών περιλαμβάνει τα εξής στοιχεία:

1. Παροχή Δημόσιων Υπηρεσιών: Ο δημόσιος τομέας είναι υπεύθυνος για την παροχή δημόσιων υπηρεσιών όπως υγεία, εκπαίδευση, ασφάλεια, υποδομές (όπως δρόμοι, γέφυρες και δίκτυα ύδρευσης), δημόσιες μεταφορές, και πολλές άλλες υπηρεσίες που είναι σημαντικές για τη λειτουργία της κοινωνίας.

2. Παροχή Δημόσιων Αγαθών: Ο δημόσιος τομέας εξασφαλίζει την ποιότητα των παρεχόμενων δημόσιων αγαθών όπως καθαρό αέρα, καθαρό νερό, και παράλληλα έχει την δυνατότητα να δημιουργήσει άλλα όπως δημόσιους χώρους αναψυχής, πάρκα και πράσινες εκτάσεις, παρόμοιες εγκαταστάσεις που είναι προσβάσιμες σε όλους.
3. Ενίσχυση της Κοινωνικής Ευημερίας: Σημαντικός ο ρόλος του στην εξάλειψη της φτώχειας και της ανισότητας μέσω προγραμμάτων κοινωνικής πρόνοιας, επιδομάτων, και υπηρεσιών υποστήριξης.
4. Εξισορρόπηση Αγοράς: Υπάρχουν περιπτώσεις όπου η αγορά δεν μπορεί να παράγει αποτελεσματικά δημόσια αγαθά ή υπάρχει ανάγκη για ρύθμιση. Τότε ο δημόσιος τομέας μπορεί να παρέμβει για να εξισορροπήσει την αγορά και να διασφαλίσει τη δίκαιη πρόσβαση όλων.
5. Προστασία του Κοινού Καλού: Ο δημόσιος τομέας προστατεύει τα κοινά αγαθά και τα περιβαλλοντικά αγαθά από την υπερβολική εκμετάλλευση και καταστροφή.
6. Ενίσχυση της Οικονομίας: Οι δημόσιες επενδύσεις σε υποδομές και υπηρεσίες μπορούν να ενισχύσουν την οικονομία μιας χώρας, δημιουργώντας θέσεις εργασίας και προάγοντας την ανάπτυξη (Ράπανος & Καπλάνογλου, 2009).

Σε ένα διαχωρισμό του ποιος οργανισμός είναι αρμόδιος για την παροχή των δημόσιων αγαθών και ποια είναι η κλίμακα ιεράρχησης στην χώρα η απάντηση είναι η εξής: Τα κεντρικά αγαθά και υπηρεσίες που έχουν οφέλη που διαχέονται σε όλους τους κατοίκους μιας χώρας πρέπει να παρέχονται από την Κεντρική Διοίκηση, καθώς αυτά συνήθως απαιτούν συντονισμό και πόρους σε μεγαλύτερη κλίμακα. Από την άλλη πλευρά, τα τοπικά αγαθά και υπηρεσίες που έχουν πιο περιορισμένη γεωγραφική επίδραση μπορούν να διαχειρίζονται και να παρέχονται αποτελεσματικά από τη Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Η παροχή αγαθών και υπηρεσιών από την Τοπική Αυτοδιοίκηση, όταν το όφελος περιορίζεται σε μεγάλο βαθμό στα όρια κάποιας συγκεκριμένης περιοχής, εμφανίζει σημαντικά πλεονεκτήματα. Αυτό έχει να κάνει με την αρχή της επικουρικότητας, σύμφωνα με την οποία οι αποφάσεις και οι υπηρεσίες θα πρέπει να παρέχονται σε όσο το δυνατόν χαμηλότερο επίπεδο διοίκησης, προκειμένου να εξασφαλίζεται μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και εγγύτητα προς τους πολίτες.

Πολλά είναι τα οφέλη μιας τέτοιας στρατηγικής. Αρχικά, η τοπική αυτοδιοίκηση κατέχει καλύτερη κατανόηση των τοπικών αναγκών και προτεραιοτήτων, επιτρέποντας την προσαρμογή των υπηρεσιών στις συγκεκριμένες απαιτήσεις της περιοχής. Υπάρχει πλέον και η αίσθηση της εγγύτητας προς τους πολίτες. Η παροχή αγαθών και υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο συμβάλλει στην αύξηση της εγγύτητας μεταξύ της διοίκησης και των πολιτών, καθιστώντας την ανταπόκριση στις ανάγκες τους πιο άμεση και αποτελεσματική.

Με τους παραπάνω τρόπους η διαχείριση καθίσταται πλέον αποτελεσματική. Η διοίκηση τοπικού επιπέδου μπορεί να διαχειρίζεται τα τοπικά αγαθά και υπηρεσίες με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα, αφού γνωρίζει καλύτερα τις τοπικές συνθήκες και προκλήσεις ενώ υπάρχει και δυνατότητα για επιπλέον προώθηση της συμμετοχής. Η τοπική διοίκηση κατορθώνει να ενθαρρύνει τη συμμετοχή των πολιτών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και τη διαμόρφωση πολιτικών που αφορούν αυτές τις υπηρεσίες (Κυριακίδου, 2017).

2.3 Κοινά αγαθά, περιβάλλον και αστικός χώρος: η περίπτωση των κοινοτικών κήπων και των πάρκων τσέπης

Οι κοινοτικοί χώροι πρασίνου αντιπροσωπεύουν μια νέα διάσταση του δημόσιου χώρου στις μητροπολιτικές περιοχές οι οποίες βρίσκονται σε «μετάβαση». Οι «πόλεις σε μετάβαση» αφορούν πόλεις που επιδιώκουν να αναπτύξουν με βάση την έννοια της αλληλεγγύης και των περιβαλλοντικών αξιών πιο ανθεκτικές κοινότητες προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της κλιματικής αλλαγής και να διασφαλίσουν την αειφόρο ανάπτυξη (Morgan, 2009, Farmar-Bowers et al., 2013, Skordili, 2013.). Αυτές οι πρωτοβουλίες λοιπόν συνδυάζουν την παραγωγή τροφής, τη φροντίδα της φύσης και την ενίσχυση των κοινοτήτων, προωθώντας την αειφορία και την κοινωνική συνεργασία. Ταυτόχρονα, συμβάλουν στην επανεισαγωγή της φύσης στις πόλεις καθώς οι πολίτες έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν στην «δημιουργία» και την επακόλουθη βίωση του δημόσιου χώρου, σε αντίθεση με την παραδοσιακή προσέγγιση κατά την οποία ανατίθεται η δημιουργία δημόσιου χώρου (Farmar-Bowers et al., 2013).

Τα πάρκα τσέπης είναι δημόσιοι χώροι πρασίνου μικρής κλίμακας που συνήθως βρίσκονται μέσα σε πυκνοδομημένες αστικές περιοχές. Αυτά τα συμπαγή κομμάτια της φύσης προσφέρουν πολυάριθμα πλεονεκτήματα τόσο στα άτομα όσο και στις

κοινότητες. Πρώτον, συμβάλλουν στην ψυχική ευημερία προσφέροντας ανάπαυλα από την έντονη ζωή της πόλης (Wen et al., 2022). Η παραμονή σε πάρκα τσέπης μπορεί να συμβάλει στη μείωση των επιπέδων άγχους και στη βελτίωση της συνολικής διάθεσης. Επιπλέον, αυτοί οι χώροι πρασίνου προάγουν τη σωματική δραστηριότητα παρέχοντας ευκαιρίες για περπάτημα ή άσκηση σε εξωτερικούς χώρους (Θωίδου & Φουτάκης, Μητροπολιτικές περιοχές και δημόσιος χώρος: Ανθεκτικότητα και μετάβαση μέσα από τα παράδειγμα των κοινωτικών κήπων , 2015).

Επιπλέον, τα πάρκα τσέπης διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στη διατήρηση του περιβάλλοντος. Λειτουργούν ως μικροενδιαιτήματα που υποστηρίζουν τη βιοποικιλότητα εντός των αστικών τοπίων. Αυτοί οι μικροί θύλακες της φύσης φιλοξενούν διάφορα είδη φυτών και χρησιμεύουν ως καταφύγια για έντομα και πουλιά μέσα στο δομημένο περιβάλλον. Η παρουσία αυτής της άγριας ζωής ενισχύει την οικολογική ισορροπία εντός των πόλεων (Cunha et al., 2021).

Οι κοινοτικοί κήποι είναι μια άλλη σημαντική πτυχή που διαχειρίζονται οργανισμοί του δημόσιου τομέα για τη δημιουργία βιώσιμων πόλεων. Αυτοί οι κοινόχρηστοι χώροι κηπουρικής επιτρέπουν στους κατοίκους να καλλιεργούν τα δικά τους τρόφιμα, ενώ παράλληλα ενισχύουν την αίσθηση του κοινοτικού πνεύματος. Οι κοινοτικοί κήποι παρέχουν μια ευκαιρία για κοινωνική αλληλεπίδραση μεταξύ γειτόνων που διαφορετικά μπορεί να έχουν περιορισμένες ευκαιρίες να συνδεθούν. Προάγουν επίσης την επισιτιστική ασφάλεια επιτρέποντας στα άτομα να έχουν πρόσβαση σε φρέσκα προϊόντα (Yim et al., 2015).

Επιπλέον, οι κοινοτικοί κήποι συμβάλλουν στην οικονομική ευημερία των αστικών περιοχών. Με την καλλιέργεια των δικών τους τροφίμων, οι κάτοικοι μπορούν να μειώσουν τα έξοδα για τα ψώνια τους και ενδεχομένως να δημιουργήσουν εισόδημα μέσω της πώλησης των πλεονασματικών προϊόντων. Αυτοί οι κήποι χρησιμεύουν επίσης ως εκπαιδευτικές πλατφόρμες για τη διδασκαλία βιώσιμων γεωργικών πρακτικών και την προώθηση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης (Farmar-Bowers et al., 2013).

Στην βιβλιογραφική ανασκόπηση του ο Jabbar και οι συνεργάτες του. (2021), καταλήγουν μετά την μελέτη 46 εργασιών πως η ανθρώπινη ευημερία αξιολογείται στο πλαίσιο των προτεινόμενων πράσινων λύσεων στη βάση έξι επιμέρους θεμάτων: σωματική, ψυχολογική, διανοητική, κοινωνική, υποκειμενική και περιβαλλοντική

ευημερία. Η ανασκόπηση κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι αστικοί χώροι πρασίνου αποτελούν τον πρωταρχικό πυλώνα για έναν βιώσιμο αστικό τόπο και την ανθρώπινη ευημερία λόγω των ιδιαίτερα θετικών και θετικών συσχετίσεων. Επιπλέον, η μελέτη δεν διαπίστωσε κάποια διαχωριστική γραμμή μεταξύ πράσινων χώρων και γκρίζων δομών σύμφωνα με κάποια συγκεκριμένη ανάγκη. Αυτό που προτείνουν οι συγγραφείς είναι μια ανάλυση για τον ρόλο των αστικών χώρων πρασίνου για την ανθρώπινη ευημερία ανάλογα με τις δυνατότητες και την απαιτούμενη βέλτιστη αναλογία τους υπό το συγκεκριμένο αστικό περιβάλλον και την κοινωνική συμπεριφορά των διαφόρων κοινοτήτων (Jabbar, Yusoff, & Shafie, 2022).

Στη μελέτη του Arkinar. (2016), η μελέτη διερευνά τις συσχετίσεις μεταξύ της ποιότητας των αστικών χώρων πρασίνου, της αυτοαναφερόμενης φυσικής δραστηριότητας και των δεικτών υγείας στο Αϊντίν της Τουρκίας. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω έρευνας με 420 συμμετέχοντες. Τα αποτελέσματα υποδηλώνουν ότι η παροχή μεγάλων, ορατών καθώς και καθαρών και καλά συντηρημένων κοινοτικών χώρων πρασίνων κοντά στα σπίτια των ανθρώπων μπορεί να είναι μια αποτελεσματική στρατηγική για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους (Arkinar, 2016).

Σε άλλο άρθρο γίνεται μια ανασκόπηση στη βιβλιογραφία για το πώς μπορεί η ιδέα των χώρων πρασίνου στις αφρικανικές πόλεις και κυρίως στη Νότια Αφρική να ωφελήσει τις άμεσες καταναλωτικές και μη και έμμεσες αξίες χρήσης. Έμφαση δόθηκε στον πολυλειτουργικό χαρακτήρα των χώρων αυτών. Η προσαρμογή με βάση τα οικοσυστήματα συζητείται ως η καταλληλότερη προσέγγιση όσον αφορά την εφαρμογή της γνώσης και τις αξίες τους στις αφρικανικές πόλεις, καθώς πολλοί κάτοικοι εξακολουθούν να βασίζονται στους πόρους από φυσικές περιοχές, αλλά αναγνωρίζονται οι μεγάλες οικολογικές, οικονομικές και πολιτικές προκλήσεις. Μια μελέτη περίπτωσης που επικεντρώνεται στους οικιακούς κήπους (ιδιωτικοί χώροι πρασίνου) έδειξε ότι η ζήτηση και η προσφορά ορισμένων πόρων διαφέρουν κατά μήκος μιας κοινωνικοοικονομικής διαβάθμισης λόγω της κακής παροχής υπηρεσιών και των μικρότερων οικοπέδων στις φτωχότερες περιοχές κυρίως λόγω της κληρονομιάς της χωριστής ανάπτυξης του παρελθόντος. Όταν οι υπηρεσίες παροχής είναι κυρίως εξωτερικές στις πόλεις, διαπιστώθηκε ότι τα είδη φυτών που είναι χρήσιμα ως τρόφιμα, φάρμακα κ.λπ. ήταν συχνότερα στους κήπους των φτωχότερων

κατοίκων από ό,τι σε εκείνους των πιο εύπορων περιοχών (Cilliers, Cilliers, & Lubbe, 2013).

Από την άλλη πλευρά υπάρχουν χώρες που έχουν εκμεταλλευτεί εδώ και πολλά χρόνια τους χώρους πρασίνου προς όφελος της κοινωνίας. Πίσω στο 2009 δημιουργήθηκε μια πρώτη συλλογική βιβλιογραφική μελέτη η οποία αφορούσε σημαντικές ομοιότητες μεταξύ των σκανδιναβικών χωρών, αλλά και ενδιαφέρουσες διαφορές. Οι διαφορές αυτές πιστεύεται ότι είναι ουσιώδεις για την κατανόηση του τρόπου ανταλλαγής εμπειριών μεταξύ των χωρών. Τα αποτελέσματα υποδεικνύουν την ανάγκη για στρατηγική διαχείριση των χώρων πρασίνου, η οποία λειτουργεί σε τρία επίπεδα εντός του οργανισμού: λειτουργίες, τακτικές και πολιτικές (Randrup & Persson, 2009).

Μια άλλη ενδιαφέρουσα μελέτη επικεντρώνεται στο πως η ευτυχία συνδέεται σε πολλές χώρες με διαφορετικές κοινωνικοοικονομικές συνθήκες. Μετρώντας τη βαθμολογία αστικού πρασίνου από δορυφορικές εικόνες υψηλής ανάλυσης 90 παγκόσμιων πόλεων που καλύπτουν 179.168 km² και 230 εκατομμύρια ανθρώπους σε 60 ανεπτυγμένες χώρες, διαπιστώνουμε ότι η ποσότητα του αστικού πρασίνου και το ΑΕΠ συσχετίζονται με το επίπεδο ευτυχίας ενός έθνους. Πιο συγκεκριμένα, το αστικό πράσινο και το ΑΕΠ συνδέονται το καθένα ξεχωριστά με την ευτυχία. Ωστόσο, μόνο ο αστικός χώρος πρασίνου σχετίζεται με την ευτυχία στις 30 πλουσιότερες χώρες, ενώ το ΑΕΠ από μόνο του μπορεί να εξηγήσει την ευτυχία στις επόμενες 30 χώρες από άποψη πλούτου. Δείχνουμε επίσης ότι η σχέση μεταξύ αστικού πρασίνου και ευτυχίας διαμεσολαβείται από την κοινωνική υποστήριξη και ότι το ΑΕΠ μετριάζει αυτή τη σχέση. Τα ευρήματα αυτά επιβεβαιώνουν τη σημασία της διατήρησης του αστικού πρασίνου ως χώρου κοινωνικής συνοχής για την υποστήριξη της ευτυχίας των ανθρώπων (Kwon, Hong, Yang, & Wohn, 2021).

2.3.1 Προκλήσεις εγχειρήματος και προτάσεις αντιμετώπισης τους

Παρά τα πολυάριθμα οφέλη που προσφέρουν τα πάρκα τσέπης και οι κοινοτικοί κήποι, η διαχείριση αυτών των πράσινων αστικών χώρων παρουσιάζει διάφορες προκλήσεις για τους οργανισμούς του δημόσιου τομέα. Ένα σημαντικό ζήτημα είναι οι περιορισμένοι πόροι, τόσο οικονομικοί όσο και ανθρώπινοι (Friedmann, 2020). Οι δημόσιοι οργανισμοί αντιμετωπίζουν συχνά δημοσιονομικούς περιορισμούς που εμποδίζουν την ικανότητά τους να συντηρούν και να αναπτύσσουν αποτελεσματικά

αυτούς τους χώρους. Επιπλέον, η εξεύρεση προσωπικού με εξειδίκευση στην κηπουρική ή στο σχεδιασμό τοπίου μπορεί να είναι δύσκολη (Κατσέας, 2021).

Οι δυσκολίες συντήρησης είναι μια άλλη κοινή πρόκληση που αντιμετωπίζουν οι οργανισμοί του δημόσιου τομέα στη διαχείριση των πράσινων αστικών χώρων. Η διασφάλιση της σωστής συντήρησης των πάρκων τσέπης και των κοινοτικών κήπων απαιτεί τακτικές δραστηριότητες συντήρησης, όπως πότισμα, βοτάνισμα, κλάδεμα και καταπολέμηση παρασίτων. Χωρίς επαρκείς πόρους ή μέλη του προσωπικού που ασχολούνται με τις εργασίες συντήρησης, οι χώροι αυτοί μπορεί γρήγορα να παραμεληθούν ή να υπερκαλλιεργηθούν (Hamdy & Plaku, 2021).

Η εμπλοκή της κοινότητας αποτελεί μια ακόμη πρόκληση για τη διαχείριση των πράσινων αστικών χώρων. Η επιτυχία των πάρκων τσέπης και των κοινοτικών κήπων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ενεργό συμμετοχή των κατοίκων της περιοχής. Ωστόσο, η εμπλοκή των κοινοτήτων στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και η ενθάρρυνση της συμμετοχής τους μπορεί να είναι πολύπλοκη λόγω των διαφορετικών συμφερόντων και προοπτικών μεταξύ των ενδιαφερομένων (Friedmann, 2013).

Για να ξεπεραστούν αυτές οι προκλήσεις, οι οργανισμοί του δημόσιου τομέα πρέπει να υιοθετήσουν ορισμένες στρατηγικές. Οι συγγραφική ομάδα του Wen υποστηρίζει την δημιουργία συμπράξεων με τοπικές κοινότητες ή μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς. Η συνεργασία επιτρέπει την από κοινού ανάληψη ευθυνών για τη διατήρηση των πράσινων αστικών χώρων, ενώ παράλληλα ενισχύει την αίσθηση της ιδιοκτησίας μεταξύ των κατοίκων (Wen et al., 2022).

Μια άλλη στρατηγική περιλαμβάνει την παροχή εκπαιδευτικών προγραμμάτων που στοχεύουν στην ενίσχυση των δεξιοτήτων κηπουρικής στην κοινότητα. Τα εκπαιδευτικά εργαστήρια για θέματα όπως οι τεχνικές βιολογικής κηπουρικής ή η κομποστοποίηση μπορούν να ενδυναμώσουν τα άτομα με τις απαραίτητες γνώσεις για επιτυχημένες πρακτικές καλλιέργειας (Yim et al., 2015).

Ο καθορισμός σαφών κατευθυντήριων γραμμών είναι επίσης ζωτικής σημασίας για την αποτελεσματική διαχείριση των κοινοτικών κήπων. Οι οργανισμοί του δημόσιου τομέα θα πρέπει να καθορίσουν κανόνες και κανονισμούς για να διασφαλίσουν τη δίκαιη κατανομή των αγροτεμαχίων, να αποτρέψουν τις συγκρούσεις μεταξύ των κηπουρών και να προωθήσουν βιώσιμες πρακτικές, όπως η εξοικονόμηση νερού ή οι βιολογικές μέθοδοι καλλιέργειας (Hamdy & Plaku, 2021).

Σε μια πόλη σε μετάβαση προς τη βιώσιμη ανάπτυξη, η διαχείριση του δημόσιου τομέα διαδραματίζει ζωτικό ρόλο. Με την αποτελεσματική διαχείριση των πράσινων αστικών χώρων, οι δημόσιες αρχές συμβάλλουν στη συνολική βιωσιμότητα των πόλεων. Οι προσπάθειες αυτές ευθυγραμμίζονται με τους στόχους της δημιουργίας φιλικών προς το περιβάλλον αστικών περιβαλλόντων που δίνουν προτεραιότητα στην ευημερία των κατοίκων (Friedmann, 2013)

Υπάρχουν αρκετά επιτυχημένα παραδείγματα παγκοσμίως, όπου οργανισμοί του δημόσιου τομέα έχουν εφαρμόσει αποτελεσματικές πρακτικές διαχείρισης για πάρκα τσέπης και κοινοτικούς κήπους (Θωίδου & Φουτάκης, 2015). Για παράδειγμα, ορισμένες πόλεις έχουν καθιερώσει ολοκληρωμένα προγράμματα συντήρησης που περιλαμβάνουν τακτικές επιθεωρήσεις και άμεσες επισκευές όταν χρειάζεται. Έχουν επίσης ενσωματώσει τεχνολογικές λύσεις για τον εξορθολογισμό των διοικητικών καθηκόντων που σχετίζονται με τη διαχείριση αυτών των χώρων (Hamdy & Plaku, 2021).

Ωστόσο, μελετητές όπως οι Henderson & Hartsfield (2009) προειδοποιούν ότι τέτοιου είδους προγράμματα θα πρέπει να περιλαμβάνουν πολύ συγκεκριμένα στοιχεία, αλλιώς οι πολίτες ενδέχεται να αποθαρρυνθούν από το να συμμετάσχουν. Συγκεκριμένα, θα πρέπει να υπάρχει ισχυρή πολιτική και διοικητική υποστήριξη από την τοπική αυτοδιοίκηση, θα πρέπει να υπάρχει επαρκής διαθέσιμη δημόσια γη, η πόλη θα πρέπει να είναι σε θέση να συντηρήσει το περιβαλλοντολογικό πρόγραμμα και θα πρέπει να υπάρχει δέσμευση δημόσιων πόρων για το πρόγραμμα κήπων. Επιπλέον, η ενσωμάτωσή τους σε μια συνολική στρατηγική σχεδιασμού για την πόλη είναι σημαντική για τη δημιουργία ενός συνεκτικού και βιώσιμου δημόσιου χώρου (Henderson & Hartsfield, 2009).

Όσον αφορά το φυσικό περιβάλλον στο αστικό πλαίσιο, οι κοινοτικοί χώροι πρασίνου συνδέονται με την προστασία της πράσινης χώρας, την αύξηση της βιοποικιλότητας και τη βελτίωση της ποιότητας του αέρα. Οι πράσινες περιοχές, όπως τα πάρκα τσέπης και οι κοινοτικοί κήποι, βοηθούν στη μείωση της αστικής θερμοκρασίας, την απορρόφηση των αέριων εκπομπών και τη δημιουργία ενός πιο υγιεινού και ευχάριστου περιβάλλοντος για τους κατοίκους (Δασκαλάκης, 2019).

2.3.2 Αλληλεπίδραση με το περιβάλλον μέσω του κοινοτικού πάρκου, επιπτώσεις στην υγεία, τη διατροφή, τους κοινωνικούς δεσμούς

Η αλληλεπίδραση με το περιβάλλον παίζει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση διαφόρων πτυχών της ανθρώπινης ζωής, όπως η υγεία, η διατροφή και οι κοινωνικοί δεσμοί. Μια συγκεκριμένη μορφή αλληλεπίδρασης που έχει αποδειχθεί ότι έχει θετικές επιπτώσεις στους τομείς αυτούς είναι τα κοινοτικά πάρκα. Τα κοινοτικά πάρκα χρησιμεύουν ως προσβάσιμοι χώροι όπου τα άτομα μπορούν να ασκούν σωματική δραστηριότητα, να χαλαρώνουν και να κοινωνικοποιούνται (Faraci, 2023).

Τα κοινοτικά πάρκα έχουν τεράστια σημασία για τη διευκόλυνση της αλληλεπίδρασης των ανθρώπων με το περιβάλλον. Αυτοί οι χώροι πρασίνου παρέχουν την ευκαιρία στα άτομα να συνδεθούν με τη φύση μέσα στις τοπικές τους κοινότητες (Κατσέας, 2021). Σύμφωνα με τους Yngve κ.ά., (2012), η διατροφή για τη δημόσια υγεία συνδέεται στενά με περιβαλλοντικούς παράγοντες, όπως η πρόσβαση σε χώρους πρασίνου. Με την ύπαρξη κοινοτικών πάρκων σε κοντινή απόσταση, οι άνθρωποι έχουν περισσότερες πιθανότητες να συμμετάσχουν σε υπαίθριες δραστηριότητες και να επωφεληθούν από το φυσικό περιβάλλον (Yngve et al., 2012).

Ένας σημαντικός αντίκτυπος της αλληλεπίδρασης με το περιβάλλον μέσω των κοινοτικών πάρκων είναι η σωματική υγεία των ατόμων. Η ενασχόληση με δραστηριότητες όπως το περπάτημα ή το τζόκινγκ εντός των χώρων του πάρκου συμβάλλει σημαντικά στη συνολική ευεξία. Η τακτική σωματική δραστηριότητα έχει αποδειχθεί ότι προλαμβάνει χρόνιες ασθένειες όπως η παχυσαρκία, ο διαβήτης και οι καρδιαγγειακές διαταραχές (VandenBerg et al., 2010). Η διαθεσιμότητα ανοικτών χώρων για άσκηση ενθαρρύνει τους ανθρώπους να υιοθετήσουν πιο υγιεινό τρόπο ζωής, απολαμβάνοντας παράλληλα τα οφέλη του καθαρού αέρα και της φυσικής ομορφιάς (Yngve et al., 2012).

Εκτός από τα οφέλη για τη σωματική υγεία, τα κοινοτικά πάρκα έχουν επίσης θετική επίδραση στις διατροφικές επιλογές των επισκεπτών του πάρκου. Η γειτνίαση με χώρους πρασίνου μπορεί να ενθαρρύνει πιο υγιεινές διατροφικές συνήθειες παρέχοντας ένα εναλλακτικό περιβάλλον για γεύματα ή πικνίκ (Willis et al., 2021). Οι άνθρωποι τείνουν να επιλέγουν θρεπτικά τρόφιμα όταν περιβάλλονται από τη φύση λόγω των αυξημένων συναισθημάτων χαλάρωσης και σύνδεσης με τις πηγές της τροφής τους. Οι κοινοτικοί κήποι μέσα σε αυτά τα πάρκα προωθούν περαιτέρω

την υγιεινή διατροφή, επιτρέποντας στους κατοίκους να καλλιεργούν τα δικά τους φρούτα και λαχανικά (Wahyuni et al., 2020).

Επιπλέον, η αλληλεπίδραση με το περιβάλλον μέσω των κοινοτικών πάρκων συμβάλλει στην ανάπτυξη κοινωνικών δεσμών. Τα πάρκα αυτά χρησιμεύουν ως κοινόχρηστοι χώροι όπου συναντώνται άτομα με διαφορετικό υπόβαθρο, ενισχύοντας την αίσθηση του ανήκειν και της κοινοτικής συνεργασίας. Δραστηριότητες όπως ομαδικές ασκήσεις, αθλητικά παιχνίδια ή πολιτιστικές εκδηλώσεις που διοργανώνονται σε αυτά τα πάρκα διευκολύνουν την αλληλεπίδραση και την επικοινωνία μεταξύ των επισκεπτών του πάρκου. Η οικοδόμηση κοινωνικών δεσμών σε τέτοια περιβάλλοντα ενισχύει τη συνολική ευημερία και μειώνει το αίσθημα απομόνωσης ή μοναξιάς (Moyo & Mlilo, 2019).

Ορισμένες μελέτες περιπτώσεων ανά τον κόσμο δείχνουν ότι παράγοντες όπως η συνεργασία, αποτελεσματικά προγράμματα συντήρησης, ενσωμάτωση της τεχνολογίας, διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην εξασφάλιση της επιτυχίας των προσπαθειών διαχείρισης του δημόσιου τομέα για τη δημιουργία πράσινων αστικών χώρων.

Για να καταδειχθούν οι θετικές επιπτώσεις των κοινοτικών πάρκων, μπορούν να επισημανθούν διάφορες επιτυχημένες πρωτοβουλίες. Για παράδειγμα, η εφαρμογή ομάδων περιπάτου σε τοπικά πάρκα οδήγησε σε αυξημένα επίπεδα σωματικής δραστηριότητας μεταξύ των συμμετεχόντων και σε βελτιωμένα αποτελέσματα για την υγεία (Yngve et al., 2012). Ομοίως, οι κοινοτικοί κήποι έχει αποδειχθεί ότι βελτιώνουν τις διατροφικές γνώσεις και την επισιτιστική ασφάλεια των κατοίκων (Willis et al., 2021). Αυτές οι μελέτες περίπτωσης καταδεικνύουν πώς η αποτελεσματική αλληλεπίδραση με το περιβάλλον μέσω των κοινοτικών πάρκων μπορεί να επιφέρει απτά οφέλη για τα άτομα και τις κοινότητες.

Ωστόσο, υπάρχουν προκλήσεις που μπορεί να εμποδίσουν την αποτελεσματική αλληλεπίδραση με το περιβάλλον μέσω των κοινοτικών πάρκων. Μια κοινή πρόκληση είναι η έλλειψη πρόσβασης λόγω γεωγραφικών ανισοτήτων ή ανεπαρκών επιλογών μεταφοράς. Σε ορισμένες αστικές περιοχές, οι μειονεκτικές γειτονιές μπορεί να έχουν περιορισμένη πρόσβαση σε καλά συντηρημένα κοινοτικά πάρκα. Επιπλέον, ζητήματα συντήρησης, όπως η κακή υποδομή ή η ανεπαρκής χρηματοδότηση, μπορούν επίσης να περιορίσουν τη δυνατότητα των ανθρώπων να ασχοληθούν με αυτούς τους χώρους πρασίνου (Willis et al., 2021).

Για να ξεπεραστούν αυτές οι προκλήσεις και να μεγιστοποιηθούν οι θετικές επιπτώσεις, μπορούν να εφαρμοστούν διάφορες στρατηγικές. Πρώτα απ' όλα, είναι ζωτικής σημασίας να διασφαλιστεί η δίκαιη κατανομή των κοινοτικών πάρκων στις διάφορες γειτονιές. Αυτό απαιτεί προσεκτικό πολεοδομικό σχεδιασμό που λαμβάνει υπόψη τις υποβαθμισμένες περιοχές κατά τη δημιουργία νέων εγκαταστάσεων πάρκων. Επιπλέον, οι συμπράξεις μεταξύ τοπικών κυβερνήσεων και ιδιωτικών οργανισμών μπορούν να βοηθήσουν στην αντιμετώπιση των ζητημάτων συντήρησης παρέχοντας τους απαραίτητους πόρους για τη συντήρηση (Μαρκαντωνάτου, 2019).

Εξετάζοντας τις μελλοντικές επιπτώσεις της προώθησης της αλληλεπίδρασης των ανθρώπων με το περιβάλλον μέσω των κοινοτικών πάρκων, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι αναδυόμενες τάσεις. Η ενσωμάτωση της τεχνολογίας μπορεί να βελτιώσει τις εμπειρίες των πάρκων προσφέροντας διαδραστικά χαρακτηριστικά όπως μονοπάτια επαυξημένης πραγματικότητας ή εκπαιδευτικές εφαρμογές για την τοπική χλωρίδα και πανίδα. Καινοτόμοι σχεδιασμοί που δίνουν προτεραιότητα στη βιωσιμότητα και την προσβασιμότητα μπορούν επίσης να δημιουργήσουν χώρους πάρκων χωρίς αποκλεισμούς που ανταποκρίνονται σε διαφορετικές ανάγκες, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία (Yngve et al., 2012).

Συμπερασματικά, τα κοινοτικά πάρκα διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στη διευκόλυνση της αλληλεπίδρασης των ανθρώπων με το περιβάλλον και έχουν θετικές επιπτώσεις στην υγεία, τη διατροφή και τους κοινωνικούς δεσμούς. Αυτοί οι χώροι πρασίνου παρέχουν ευκαιρίες για σωματική δραστηριότητα, χαλάρωση και κοινωνικοποίηση εντός των τοπικών κοινοτήτων. Με την ενασχόληση με τα κοινοτικά πάρκα, τα άτομα μπορούν να βιώσουν βελτιώσεις στη συνολική τους ευημερία μέσω αυξημένων επιπέδων σωματικής δραστηριότητας και πιο υγιεινών διατροφικών επιλογών. Επιπλέον, τα πάρκα αυτά ενισχύουν τις κοινωνικές σχέσεις και συμβάλλουν στην αίσθηση του ανήκειν στις κοινότητες. Η αντιμετώπιση προκλήσεων όπως οι περιορισμοί πρόσβασης ή τα ζητήματα συντήρησης είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση της δίκαιης κατανομής των κοινοτικών πάρκων και τη μεγιστοποίηση των θετικών τους επιπτώσεων. Κοιτάζοντας μπροστά, η ενσωμάτωση της τεχνολογίας και των καινοτόμων σχεδίων θα ενισχύσει περαιτέρω την αλληλεπίδραση των ανθρώπων με το περιβάλλον μέσω των κοινοτικών πάρκων προς όφελος τόσο των ατόμων όσο και των κοινοτήτων.

Κεφάλαιο 3:

Κοινοτικοί κήποι και πάρκα τσέπης

3.1 Οι κοινοτικοί κήποι και τα πάρκα τσέπης στην Ελλάδα και στην Αθήνα

Τα κοινοτικά πάρκα τσέπης στην Ελλάδα συνδέονται με τον στρατηγικό χωρικό σχεδιασμό. Οι κοινοτικοί χώροι πρασίνου θεωρούνται κομμάτι δημόσιου χώρου της μητροπολιτικής περιοχής και κατ επέκταση των προαστίων παρέχοντας έναν χώρο όπου οι πολίτες μπορούν να απολαύσουν τη φύση και το περιβάλλον. Επιπλέον, λειτουργούν ως χώρο όπου η φύση μπορεί να αναπτυχθεί και να αποκατασταθεί (Θωΐδου & Φουτάκης, 2015α). Ωστόσο, αυτές οι προσπάθειες συχνά έχουν αποσπασματικό χαρακτήρα και δεν συνδέονται χωρικά και λειτουργικά μεταξύ τους, όπως στην περίπτωση της Θεσσαλονίκης (Θωΐδου & Φουτάκης, 2015b). Γι' αυτό τον λόγο, θεωρείται ότι αυτές οι προσπάθειες δεν πρέπει να περιορίζονται σε επιμέρους δράσεις, αλλά πρέπει να ενσωματωθούν σε μια συνολική στρατηγική σχεδιασμού για την ευρύτερη περιοχή τους ώστε οι πολίτες να αποτελούν τμήμα της «δημιουργίας» και βίωσης του δημόσιου χώρου. Αυτός ο τρόπος έρχεται σε ευθεία αντιπαράθεση με τον συνήθη και καθιερωμένο τρόπο αξιοποίησης του αστικού χώρου μέσω εμβληματικών και απροσπέλαστων σχεδίων και έργων (Δασκαλάκης, 2019).

Η ιστορία καθώς και περαιτέρω πληροφορίες για τους κοινοτικούς κήπους της Αθήνας και άλλων περιοχών της Ελλάδας βρίσκεται διάσπαρτη στο διαδίκτυο. Η ιδέα της αναζήτησης ενός κενού χώρου που μπορεί να βρεθεί στο κέντρο της πόλης για να δημιουργηθεί ένας αυτοδιαχειριζόμενος κοινοτικός κήπος, είχε ξεκινήσει εδώ και καιρό, συγκεκριμένα από την περίοδο 2010-2012. Φανερό είναι η επίδραση των κοινοτικών κήπων, οι οποίοι υπάρχουν εδώ και χρόνια σε άλλες πόλεις, και στις οποίες συμμετέχουν πλέον οργανώσεις από την Ελλάδα, όπως η Νομαδική Αρχιτεκτονική σε δράση στο Jardino Paradiso στη περιοχή του Μανχάταν στο Lower East Side (Νομαδική αρχιτεκτονική, 2012).

Σημαντική επίδραση στα παραπάνω έχει το πάρκο της οδού Ναυαρίνου στην Θεσσαλονίκη καθώς και δράσεις από ομάδες ακτιβιστών σε σχέσεις με δημόσιους χώρους στην Αθήνα αλλά και περιπτώσεις όπως οι αντιδράσεις για να μείνει ελεύθερος ο λόφος Φιλοπάππου, για το Ελληνικό, για το πάρκο Κύπρου και Πατησίων και για το πάρκο στη βίλα Δρακοπούλου (Νομαδική αρχιτεκτονική, 2012).

Μια ιδέα που υποστηρίζεται για τους κοινοτικούς αυτοδιαχειριζόμενους κήπους στο κέντρο είναι πως μπορούν να λειτουργήσουν ως μια περιοχή συγκέντρωσης και συνάντησης διάφορων κοινωνικών ομάδων που μέχρι τώρα εκδιώκονται από τις αστυνομικές αρχές ή έχουν τεθεί από μόνοι τους στην απομόνωση όπως είναι ναρκομανείς, μετανάστες κλπ. Πρόκειται για το σχέδιο του Rethinkathens, σύμφωνα με το οποίο οι αρχιτέκτονες μπορούν να δώσουν λύση σε πολλά ζητήματα της πόλης μέσα από τον συμμετοχικό σχεδιασμό μαζί με τους κατοίκους, ωστόσο οι μέχρι τώρα προσπάθειες έχουν πολλές φορές βρεθεί στο κενό λόγω της μη χρηματοδότησης από τον δημόσιο τομέα και τα κονδύλια της Ε.Ε. (Lifo, 2014).

Μια άλλη μορφή κοινοτικών κήπων είναι αυτή που επιχειρείται αν δημιουργηθεί μέσω της συνάντησης του Δικτύου RU:RBAN στην πόλη της Αλεξανδρούπολης (Urbact, 2023). Συνεργάτες από την Ιταλία και την Ιρλανδία αλλά και διάφορα μέλη της τοπικής κοινότητας από την Ελλάδα, καθώς και τον Δήμο Αλεξανδρούπολης που φιλοξενεί την όλη εκδήλωση, συναντήθηκαν για να συζητήσουν και να δώσουν τις ιδέες τους για τους κοινοτικούς κήπους σε μια 2ήμερη διεθνή εκδήλωση ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών. Αυτό που αναζητά το συγκεκριμένο συνέδριο είναι ευρύ φάσμα ανθρώπων σε όλο το κοινωνικοοικονομικό εύρος. Πρόκειται για άτομα τα οποία μπορεί να έχουν μικρή εμπειρία στην κηπουρική αλλά και εκείνους που ασχολούνται με την κηπουρική εδώ και χρόνια, καθιστώντας τους ένα εξαιρετικό μέρος για να εκμάθηση σε φυσικό περιβάλλον (Ru:urban, 2022).

Συνήθως, οι συνεδρίες διαρκούν δύο μέρες και περιλαμβάνουν επισκέψεις σε διάφορους κοινοτικούς κήπους οι οποίοι βρίσκονται τόσο εντός όσο και εκτός πόλης, μαζί με αξιολόγηση, παρουσιάσεις περιπτωσιολογικών μελετών, εκπαίδευση και καθοδήγηση από διεθνείς ομάδες εμπειρογνομόνων που διερεύνησαν και μοιράστηκαν βέλτιστες πρακτικές σχετικά με τη διακυβέρνηση, τη διαχείριση και την ανάπτυξη χώρων με Κοινοτικούς Κήπους. Ο σκοπός είναι όλος ο νομός της Αλεξανδρούπολης να αποκτήσει κοινοτικούς κήπους (Myota, 2022).

Οι ομάδες από το εξωτερικό που επισκέπτονται αυτούς τους χώρους ενημερώνονται για τους κήπους της κοινότητας τους και τους ανθρώπους που εργάζονται εκεί, προσπαθούν να μοιραστούν ιδέες και να συζητήσουν τις ομοιότητες και διαφορές μεταξύ τέτοιων κήπων σε διάφορες χώρες. Το πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνει εκπαιδευτικές συνεδρίες και παρουσιάσεις από διεθνείς εμπειρογνώμονες βέλτιστων πρακτικών, παρουσιάσεις από κάθε χώρα εταίρο για ανταλλαγή ιδεών, εργαστήρια

για την εξέταση τρεχουσών και νέων ιδεών και μια ευκαιρία για το Urbact Local Group (ULG) της Αλεξανδρούπολης να συναντήσει τους Ευρωπαίους εταίρους μας “πρόσωπο με πρόσωπο”, ενισχύοντας το δίκτυό τους και εμπνέοντας και παρακινώντας τις ομάδες τοπικής κοινότητας να συμμετάσχουν και να αναπτύξουν τους κοινοτικούς κήπους (Urbact, 2023).

Δημιουργείται μια διακρατική ανταλλαγή που αποτελεί κεντρικό στοιχείο ενός προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την ονομασία RU:RBAN, το οποίο χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του προγράμματος Urbact. Το μοντέλο διαχείρισης των αστικών κήπων στη Ρώμη, γνωστό ως "RU:RBAN's Good Practice," έχει σκοπό να μεταφερθεί σε νεοφερμένες πόλεις που απέχουν γεωγραφικά, ιστορικά και κοινωνικό-πολιτιστικά, με σκοπό την ανταλλαγή εμπειριών και την ενίσχυση των ικανοτήτων της τοπικής διακυβέρνησης. Οι προσπάθειες μεταφοράς του μοντέλου θα εστιαστούν σε τρία κύρια στοιχεία:

1. **Ανάπτυξη Ικανοτήτων:** Το πρόγραμμα έχει ως στόχο να βοηθήσει στην ανάπτυξη των ικανοτήτων της τοπικής διακυβέρνησης και των ενδιαφερόμενων φορέων, προκειμένου να αξιοποιηθούν καλύτερα οι αστικοί κήποι ως πόροι για την κοινότητα.
2. **Έμπνευση και Εκπαίδευση Κηπουρών:** Ένα από τα κύρια μέτρα είναι η εκπαίδευση και κινητοποίηση ανθρώπων που θα αναλάβουν τη διαχείριση των αστικών κήπων (γνωστοί και ως "Κηπουροί"). Αυτό θα βοηθήσει να δημιουργηθεί εμπειρία και τεχνογνωσία για την αποτελεσματική λειτουργία των κήπων.
3. **Διακυβέρνηση και Κανονισμοί:** Ένα σημαντικό κομμάτι της μεταφοράς του μοντέλου αφορά τη διαμόρφωση κανονισμών και διαδικασιών για τη διαχείριση των αστικών κήπων, ώστε να εξασφαλίζεται η ομαλή λειτουργία και η βιώσιμη ανάπτυξή τους.

Με την υποστήριξη του προγράμματος RU:RBAN, ο στόχος είναι να δημιουργηθεί ένα δίκτυο πόλεων που μοιράζονται βέλτιστες πρακτικές και εμπειρίες σχετικά με τη διαχείριση και αξιοποίηση των αστικών κήπων, με σκοπό την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και της συνεργασίας μεταξύ των πόλεων (Urbact, 2023).

Αρκετά πετυχημένη είναι και η περίπτωση της Αστικής Γεωργίας που βασίζεται στην ιδέα των αστικών λαχανόκηπων, δηλαδή λαχανόκηπων που δημιουργούνται από τους

ίδιους τους πολίτες στα κέντρα των πόλεων ή σε οποιοδήποτε κομμάτι μπορεί να γίνει εκμεταλλεύσιμο σε ένα αστικό κέντρο. Στην Ελλάδα αυτή η μορφή έχει εμφανιστεί μέσω:

- Κήποι του Τμήματος Γεωπονίας στο Αγρόκτημα (Αριστοτέλειο Πανεπιστημίο Θεσσαλονίκης).
- Κινήσεις πολιτών (Περιαστικές Καλλιέργειες/ ΠΕΡΚΑ Θεσσαλονίκη & Αγρός Ελληνικού/Αθήνα).
- Δημοτικές πρωτοβουλίες (Δημοτικοί Λαχανόκηποι σε όλη την Ελλάδα) (Partalidou & Anthoroulou, 2017).

Αυτό που συνέβη στο Αγρόκτημα του ΑΠΘ ήταν πως με πρωτοβουλία του Τμήματος Γεωπονίας, του Αγροκτήματος και των Πρυτανικών αρχών κατάφεραν να δημιουργηθούν στην πόλη της Θεσσαλονίκης την περίοδο του 2014 και νωρίτερα 620 κήποι που είχαν έκταση 100 τμ και έχουν δοθεί μετά από δημόσια κλήρωση σε πολίτες της Θεσσαλονίκης για να τους καλλιεργήσουν σύμφωνα με τις αρχές της βιολογικής γεωργίας υπό την επίβλεψη τόσο των καθηγητών όσο και των φοιτητών της σχολής (Κωβαίος, 2014). Σε ότι αφορά την ομάδα ΠΕΡ.ΚΑ. είναι εκείνη που δημιουργήθηκε στις αρχές του 2011 από ανθρώπους της πόλης που έχουν ως στόχο την συλλογική καλλιέργεια λαχανικών, εποχιακών φρούτων, λουλουδιών και βοτάνων σε αγρό μέσα ή κοντά στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Αρχικά, προσπάθησαν να εκμεταλλευτούν ένα εγκαταλελειμμένο στρατόπεδο 700 στρεμμάτων στην Θεσσαλονίκη. Με τους δημοτικούς λαχανόκηπους που γίνεται προσπάθεια να δημιουργηθούν σε πολλές περιοχές της Ελλάδας άτομα από την τοπική κοινότητα μπορούν να απασχοληθούν σε ορισμένα κομμάτια γης, να καλλιεργήσουν προϊόντα και να τα πουλήσουν ενώ αυτοί οι χώροι αποτελούν και τόπους καθημερινής συνάντησης και συζήτησης. Τέτοια εγχειρήματα ξεκίνησαν στην Ελλάδα το 2013 και συνεχίζονται μέχρι σήμερα (Ανθοπούλου κá, 2013).

Υπάρχουν διπλωματικές εργασίες που εξετάζουν τη γενικότερη κοινωνική, περιβαλλοντική και οικονομική συμβολή των κοινοτικών χώρων πρασίνου, ειδικά των πάρκων τσέπης, σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας. Διαφαίνεται ότι οι χώροι αυτοί μπορούν να συμβάλει στην βελτίωση της ποιότητας ζωής στις πόλεις, ενισχύοντας την κοινωνική συνεργασία, παρέχοντας χώρους για ψυχαγωγία και ανάπαυση, και βελτιώνοντας το γενικό αισθητικό και φυσικό περιβάλλον της πόλης (Σωφρονά, 2022, Χριστοδούλου, 2014).

Υπάρχουν αρκετές μελέτες στην Ελλάδα σε αυτό το ζήτημα. Ο Πολυχρονόπουλος, (2006) στο άρθρο του στο διαδίκτυο υποστηρίζει πως οι αστικοί χώροι πρασίνου και η ενσωμάτωσή τους μέσα στον ιστό της πόλης με τη μορφή πάρκων "τσέπης" απαιτούν την ένταξή τους στην καθημερινή ζωή των κατοίκων. Η τοποθέτησή τους σε σημεία που να συμπληρώνουν τις καθημερινές δραστηριότητες των πολιτών συμβάλλει στην βιωσιμότητα των παρεμβάσεων και στην αποτελεσματική αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος. Ωστόσο, η διακριτική παρέμβαση και η χαμηλή πυκνότητα των πάρκων "τσέπης" εντός της πόλης, όπως αποδεικνύει και η τοπική εμπειρία, μπορούν να οδηγήσουν στην υποβάθμιση και την απομόνωσή τους. Εδώ αναδεικνύεται η σημασία και ο ρόλος της δημιουργίας ενός δικτύου πρασίνου εντός του αστικού ιστού, το οποίο θα συνδέει τα πάρκα "τσέπης" μεταξύ τους. Η σύγχρονη πόλη, παρά τις αρνητικές πτυχές που τη χαρακτηρίζουν, παρέχει πολλές ευκαιρίες για τη δημιουργία αστικών πρασίνων χώρων. Τα αστικά κενά, αυτοί οι χωρικοί σχηματισμοί που φαίνεται να αποτελούν αναπόσπαστα μέρη της αστικής δομής, μπορούν να αξιοποιηθούν ως σημεία δημιουργίας πάρκων "τσέπης", επαναφέροντας τα στην οργανική τους λειτουργία ως μέρος της πόλης (Πολυχρονόπουλος, 2006).

3.2. Η συμβολή του δημόσιου τομέα και της δημόσιας πολιτικής

Στο τομέα της νομοθεσίας στην Ελλάδα, οι παράγραφοι που ισχύουν για τους κοινοτικούς λαχανόκηπους και την αστική γεωργία μπορεί να διαφέρουν ανάλογα με το δήμο ή την περιοχή. Γενικά, η δημιουργία και η λειτουργία κοινοτικών λαχανόκηπων ρυθμίζονται από τους τοπικούς κανονισμούς και νόμους. Είναι σημαντικό σε κάθε περίπτωση να υπάρχει έλεγχος από τις τοπικές αρχές για τις συγκεκριμένες πληροφορίες και την ισχύουσα νομοθεσία στην περιοχή δραστηριοποίησης (Ανθοπούλου κá, 2013). Βασικά στοιχεία τα οποία μπορεί να ισχύουν στις περισσότερες περιπτώσεις αφορούν:

- Συγκρότηση και Λειτουργία: Η συγκρότηση και λειτουργία κοινοτικών λαχανόκηπων μπορεί να απαιτεί άδειες ή εγκρίσεις από τις τοπικές αρχές. Ορισμένες περιοχές ενθαρρύνουν την ανάπτυξη κοινοτικών κήπων και μπορεί να υπάρχουν προγράμματα υποστήριξης.

- Γεωργικές Πρακτικές: Οι κήποι μπορεί να υπόκεινται σε ορισμένους κανονισμούς σχετικά με τις γεωργικές πρακτικές, τη χρήση λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων, καθώς και τη διαχείριση των αποβλήτων.
- Δημόσιος Χώρος: Εάν ο κοινοτικός λαχανόκηπος δημιουργείται σε δημόσιο χώρο, θα πρέπει να τηρούνται οι κανονισμοί για τη χρήση του δημόσιου χώρου και την προστασία του περιβάλλοντος. Εάν ο κοινοτικός λαχανόκηπος δημιουργείται σε ιδιωτική ιδιοκτησία, θα πρέπει να υπάρχει συμφωνία με τον ιδιοκτήτη και να τηρούνται τυχόν κανονισμοί της περιοχής.
- Διατήρηση Κοινοτικής Χρήσης: Ορισμένες περιοχές μπορεί να απαιτούν ότι οι κοινοτικοί λαχανόκηποι πρέπει να διατηρούνται για τη χρήση της τοπικής κοινότητας και να μην εμπορεύονται τα προϊόντα τους (Δασκαλάκης, 2019).

Στην κατηγορία των πάρκων τσέπης που μπορεί να περιλαμβάνουν και τους λαχανόκηπους μεγάλη είναι η εξέλιξη τους στην πόλη της Αθήνας, όπου έχουν δημιουργηθεί ήδη πέντε με την συμβολή του Δήμου και το κάλεσμα που απευθύνει προς του πολίτες για συμμετοχή. Η δημιουργία πάρκων τσέπης σε διάφορες περιοχές της Αθήνας, όπως Άνω Κυψέλη, Κολωνό, Παγκράτι, Κεραμεικό και Σεπόλια, αποτελεί μια εξαιρετική πρωτοβουλία με θετική επίδραση στον τοπικό φυσικό και κοινωνικό χώρο. Οι πολίτες φαίνεται να ανταποκρίνονται θετικά σε αυτές τις πρωτοβουλίες και να επωφελούνται από τα πάρκα τσέπης καθημερινά. Η ύπαρξη αυτών των πάρκων έχει τη δυνατότητα να αλλάξει την εικόνα της περιοχής και να βελτιώσει την ποιότητα ζωής των κατοίκων (Παφτούνου, 2021).

Η έμπνευση για αυτά τα πάρκα προέρχεται από παρόμοιες πρωτοβουλίες σε άλλες πόλεις, όπου η δημιουργία μικρών, προσβάσιμων πρασίνων χώρων έχει επιφέρει σημαντικές αλλαγές στον τρόπο ζωής των κατοίκων. Τα πάρκα τσέπης αποτελούν μια καινοτόμα προσέγγιση για την αξιοποίηση μικρών και αχρησιμοποίητων χώρων μέσα στην πόλη, με σκοπό την προώθηση της πράσινης ανάπτυξης και την προσφορά ευκαιριών αναψυχής και κοινωνικής δραστηριότητας.

Η επιτυχία αυτών των πάρκων τσέπης δείχνει την ικανότητα των κατοίκων να αναλαμβάνουν τη φροντίδα και τη διαχείριση του κοινοτικού τους χώρου, καθώς και τη σημασία της ανάπτυξης πράσινων περιοχών για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής. Τα πάρκα τσέπης μπορούν να ενισχύσουν την αλληλεπίδραση των κατοίκων, να προωθήσουν την υγεία και την ευεξία, και να συντελέσουν στη δημιουργία ενός πιο αειφόρου και ενωμένου αστικού περιβάλλοντος (Υιοθέτησετηνπόλησου, 2022).

Υπάρχει συγκεκριμένη διαδικασία για τα πάρκα τσέπης στην Αθήνα. Μέχρι τώρα έχουν δημιουργηθεί με βάση το πρόγραμμα «Υιοθέτησε την πόλη σου» και αποτελούν πρωτοβουλία του δήμου. Τα αρμόδια άτομα που προσπαθούν να συντονίσουν το πρόγραμμα συνεργάζονται με τη Διεύθυνση Δημοτικής Περιουσίας, και εντοπίζουν χώρους που ανήκουν στο Δήμο Αθηναίων, αλλά είναι εντελώς αναξιοποίητοι, παρατημένοι δηλαδή και πολλές φορές μπορεί να αποτελούν εστία βρωμιάς. Βασικά χαρακτηριστικά είναι να έχουν 100 τ.μ. έως 750-800 τ.μ., να βρίσκονται σε περιοχές που να είναι γειτονιές, για να μπορέσουν να το απολαύσουν οι άνθρωποι της γειτονιάς, και να μην χρησιμοποιούνται με άλλο τρόπο. Σε αρκετές περιπτώσεις ο δήμος μπορεί να συνεργαστεί και με διάφορους ιδιώτες και ολόκληρες επιχειρήσεις για να συμβάλλουν στη χρηματοδότηση για την κατασκευή αυτών των πάρκων. Οι ενδιαφερόμενοι φορείς αλλά και ιδιώτες μπορούν να εκφράσουν το ενδιαφέρον τους μέσω της ιστοσελίδας που παρέχεται (Υιοθέτησετηνπόλησου, 2022). Τα περισσότερα από αυτά φιλοξενούν διάφορα είδη φυτών και θάμνων, είναι βασισμένη στην κυκλική οικονομία και τη βιωσιμότητα και ο φωτισμός τους το βράδυ γίνεται μέσω ειδικών συσκευών που αποθηκεύουν την ηλιακή ενέργεια (Παφτούνου, 2021).

Γενικότερα, όπως αναλύσαμε και στο προηγούμενο κεφάλαιο, διαπιστώνουμε ότι η κοινωνική συνεργασία και οι περιβαλλοντικές αξίες είναι θεμελιώδεις έννοιες στη δημόσια διοίκηση, καθώς και στη δημιουργία βιώσιμων κοινοτήτων (Παφτούνου, 2021). Η προώθηση της κοινωνικής συνεργασίας είναι ζωτικής σημασίας για τις πόλεις σε μετάβαση που βασίζονται στην αλληλεγγύη και τις περιβαλλοντικές αξίες. Οι κοινωνικά συνεκτικές κοινότητες είναι καλύτερα εξοπλισμένες για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που θέτει ο αστικός μετασχηματισμός, την προώθηση της ανθεκτικότητας και της βιώσιμης ανάπτυξης (Manzi & Smith-Bowers, 2005). Επιπλέον, η συμμετοχικότητα και η εμπλοκή των πολιτών αποτελούν βασικούς παράγοντες που συμβάλλουν στην κοινωνική αρμονία και βελτιώνουν τη συνολική ποιότητα ζωής εντός των πόλεων (Manzi & Smith-Bowers, 2005).

Ο δημόσιος τομέας που διαχειρίζεται πράσινους αστικούς χώρους διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη δημιουργία βιώσιμων πόλεων. Τα τελευταία χρόνια αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο η σημασία των πάρκων και των κοινοτικών κήπων στις αστικές περιοχές. Αυτοί οι χώροι πρασίνου δεν ενισχύουν μόνο την αισθητική των πόλεων αλλά παρέχουν επίσης ένα ευρύ φάσμα οφελών για τις τοπικές

κοινότητες και το περιβάλλον. Ωστόσο, η αποτελεσματική διαχείριση αυτών των χώρων θέτει αρκετές προκλήσεις για τους οργανισμούς του δημόσιου τομέα (Κατσέας, 2021).

Σε αυτό το πλαίσιο λοιπόν η παρούσα εργασία επιχειρεί να περιγράψει τη συμμετοχή σε περιβαλλοντολογικό πρόγραμμα επί του κοινοτικού πάρκου τσέπης και τα σχετικά οφέλη στους συμμετέχοντες σε μια περιοχή της Αττικής. Ένας μικρός χώρος πρασίνου μετουσιώθηκε σε πάρκο τσέπης (rocket park) βάσει των αρχών της αειφόρας ανάπτυξης και της κυκλικής οικονομίας. Η δέσμευση της πόλης να επιδοτήσει το πρόγραμμα κοινοτικών χώρων πρασίνου, με πάρκα τσέπης και η μελλοντική πρόθεση για κοινοτικούς κήπους, είναι ένας τρόπος παροχής δημόσιας υπηρεσίας στους κατοίκους που δεν περιορίζεται σε αναψυχή όπως ένα δημόσιο πάρκο. Η παρούσα εργασία δεν εξετάζει μόνο το αποτέλεσμα, αλλά και τις κοινωνικές διεργασίες που προσδιορίζουν την εξέλιξη του χώρου αυτού για να γίνει περισσότερο αντιληπτός ο ρόλος και η συμμετοχή της πολιτείας και των ιδιωτών.

Κεφάλαιο 4:

Μέθοδοι και εργαλεία

4.1 Σκοπός εργασίας & Ερευνητικά ερωτήματα

Στόχος της παρούσας έρευνας είναι να εξετάσει την αξία του περιβαλλοντολογικού προγράμματος που αφορά το κοινοτικό πάρκο τσέπης σε μια περιοχή της Αττικής. Έχοντας μελετήσει σε θεωρητικό επίπεδο παρόμοιες περιπτώσεις κοινοτικών πάρκων τσέπης επιθυμεί να δώσει απάντηση σε δύο βασικά ερευνητικά ερωτήματα στα οποία δομείται η έρευνα. Το πρώτο ερώτημα βασίζεται στην υπόθεση αν η συμμετοχή στο πρόγραμμα κοινοτικού χώρου πρασίνου συνδέεται με την αύξηση της κοινωνικής αλληλεπίδρασης και της κοινωνικής συνεργασίας και κατά συνέπεια η τοπική αυτοδιοίκηση διαχειρίζεται σωστά το κοινό αγαθό που αποτελεί ο χώρος πρασίνου εντός αστικού ιστού. Το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα εξετάσει το αν η αλληλεπίδραση του ανθρώπου με το περιβάλλον καλλιεργεί έναν υγιεινό τρόπο ζωής. Ουσιαστικά οι μεταβλητές που μελετώνται σε αυτό το ερώτημα αφορούν την σωματική άσκηση και την κατανάλωση φρούτων και λαχανικών.

4.2 Μεθοδολογία έρευνας

Η μεθοδολογία της παρούσας εργασίας είναι μετα-μονοσχεδιακό χωρίς ισοδύναμο (non equivalent posttest only design). Αυτός ο τρόπος, κατά τη διάρκεια ή μετά τη συμμετοχή στο πρόγραμμα, είναι ο πιο απλός από όλους τους πειραματικούς τρόπους. Το βασικό πλεονέκτημα αυτού του μοντέλου είναι πως συγκρίνει τις μετρήσεις δύο ομάδων αφού μόνο η μία («πειραματική») ομάδα λάβει την «αγωγή» (συμμετοχή περιβαλλοντολογικό πρόγραμμα) ενώ το μειονέκτημα είναι ότι δεν υφίστανται ποσοτικά δεδομένα πριν από την αγωγή (πρό-τεστ) από τα οποία θα μπορούσαμε να διαπιστώσουμε τις επιπτώσεις του προγράμματος επί των συμμετεχόντων. Άρα, δεν είναι εφικτή η διενέργεια προκαταρκτικής δοκιμής, δεδομένου ότι η πειραματική ομάδα είχε ήδη συμμετάσχει στον κοινοτικό κήπο πριν από την παρούσα μελέτη (Krishnan, 2018).

Ο σκοπός της ανάλυσης χρησιμοποιώντας αυτόν τον τρόπο είναι να προσδιορίσει την επίδραση μιας παρέμβασης σε σύγκριση με μια κατάσταση ελέγχου συγκρίνοντας τη βαθμολογία μετά το τεστ σε δύο μη ισοδύναμες ομάδες. Το τεστ μεταξύ

υποκειμένων χρησιμοποιείται συνήθως για να τον έλεγχο της υπόθεσης, αλλά ανάλογα με την μέτρηση της μεταβλητής αποτελέσματος άλλες έρευνες έχουν χρησιμοποιήσει την παραμετρική δοκιμασία, την δοκιμασία t της ανεξάρτητης ομάδας ή η την μη παραμετρική δοκιμή Mann-Whitney (Krishnan, 2018).

Πιο συγκεκριμένα, η εργασία αυτή βασίστηκε σε ερωτηματολόγιο από παρόμοια διπλωματική εργασία που αφορούσε ένα κοινοτικό κήπο στην πόλη του Ριάλτο. Αξίζει να σημειωθεί πως το ερωτηματολόγιο προσαρμόστηκε για το κοινοτικό πάρκο τσέπης και χωρίζεται σε τέσσερις ενότητες (RosasJr, 2017).

Στην εργασία του RosasJr. (2017) υπήρξε μια πειραματική ομάδα (χρήστες κήπων) και μια ομάδα ελέγχου (μη χρήστες κήπων). Σε αυτή τη μελέτη, η ανεξάρτητη μεταβλητή καθορίστηκε η συμμετοχή στον κοινοτικό κήπο ή ο "χρήστης του κήπου". Η ανεξάρτητη μεταβλητή ήταν η εμπειρία κηπουρικής /ή η απουσία κηπουρικής για τους ερωτηθέντες. Το τμήμα Α του ερωτηματολογίου διερευνά την εμπειρία στον κήπο, ρωτώντας τον ερωτώμενο για τη διάρκεια της συμμετοχής στον κήπο, τη συχνότητα χρήσης, τη διάρκεια των επισκέψεων στο χωράφι, τους λόγους για τους οποίους συμμετοχή, καθώς και τις συμπάθειες και αντιπάθειες του κοινοτικού κήπου. Η εξαρτημένη μεταβλητή εξετάζεται στο τμήμα Γ του εργαλείου έρευνας. Σε αυτό το τμήμα του εργαλείου, η έρευνα σχετικά με την υγεία, την κοινωνική συμμετοχή και τις γνώσεις για τον κήπο τέθηκαν σε λειτουργία μέσω ερωτήσεων σχετικά με το χρόνο άσκησης, την πρόσληψη φρούτων και λαχανικών, τη συμμετοχή στην κοινότητα, τους νέους γνωριμίες, καθώς και την εξοικείωση με τα παράσιτα του κήπου, τα έντομα του κήπου και την κομποστοποίηση.

Μεταβλητές που μπορεί να επηρεάσουν τη σχέση μεταξύ της εμπειρίας στον κήπο και των αναμενόμενων οφελών από την ενασχόληση του με αυτόν βρίσκονται στην ενότητα Δ και περιλαμβάνουν την ηλικία, το φύλο και το εισόδημα. Το τμήμα Β του εργαλείου διερευνά τα συναισθήματα των μη κηπουρών προς την κοινότητα και τον κοινοτικό κήπο. Η αρχικά προτεινόμενη ομάδα των μη κηπουρών ορίστηκε ως ο άμεσα γείτονας ενός εγγεγραμμένου κοινοτικού κηπουρού, που έχει την επόμενη αύξοντα αριθμό διεύθυνσης ή αριθμό μονάδας και ο οποίος δεν είναι εγγεγραμμένος κηπουρός. Αυτή η ομάδα ελέγχου των γειτόνων κηπουρών θα βοηθούσε στον έλεγχο των σύνθετων μεταβλητών όπως η απόσταση διαδρομής προς τον κήπο, η εγγύτητα σε εναλλακτικές πηγές τροφής και η ποσότητα των χρημάτων που είναι πρόθυμοι ή σε θέση να δαπανήσουν για τη στέγαση (RosasJr, 2017).

4.3 Πληθυσμός και δείγμα

Πραγματοποιήθηκε δειγματοληπτική έρευνα στην οποία συμμετείχαν κάτοικοι της περιοχής. Το δείγμα περιλαμβάνει μαθητές σχολείου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στα Βόρεια Προάστια Αττικής και διενεργήθηκε έρευνα με πρωτοβουλία καθηγητή τους και σε συνεργασία με τον δήμο κατά τον μήνα Απρίλιο 2022. Συμπληρώθηκαν 32 ερωτηματολόγια. Το μέγεθος του δείγματος αυτής της μελέτης είναι αρκετά μικρό ώστε να μπορούμε να ισχυριστούμε πως τα αποτελέσματα μας είναι ασφαλή πολύ περιορισμένο. Ωστόσο, το δείγμα διαχωρίστηκε σε μια ομάδα από 16 άτομα που συμμετείχαν στο περιβαλλοντολογικό πρόγραμμα, και σε μια ομάδα ελέγχου από άλλα 16 άτομα που δεν συμμετείχαν στο περιβαλλοντολογικό πρόγραμμα.

4.4 Μεταβλητές και ερωτηματολόγιο

Η έρευνα διεξήχθη στην πειραματική ομάδα (άτομα που συμμετέχουν στο περιβαλλοντολογικό πρόγραμμα) όσο και σε μια ομάδα ελέγχου (άτομα που δεν συμμετέχουν στο περιβαλλοντολογικό πρόγραμμα). Στην παρούσα μελέτη, η εξαρτημένη μεταβλητή είναι η συμμετοχή στον κοινοτικό χώρο πρασίνου ενώ η ανεξάρτητη μεταβλητή σε αυτή τη μελέτη είναι η εμπειρία κηπουρικής /ή η απουσία κηπουρικής για τους ερωτηθέντες.

Οι μεταβλητές που χρησιμοποιούνται και ενδέχεται να επηρεάσουν τη σχέση μεταξύ του βιώματος με το περιβάλλον και των αναμενόμενων οφελών βρίσκονται στην ενότητα Α και περιλαμβάνουν την ηλικία, το φύλο και το εισόδημα ενώ η συγκεκριμένη ομάδα ερωτήσεων χρησιμοποιείται στην έρευνα που χρησιμοποιείται ως υπόδειγμα στο τμήμα Δ (RosasJr, 2017). Το τμήμα Γ του ερωτηματολογίου διερευνά το βίωμα του κήπου, θέτοντας ερωτήματα σχετικά με τη διάρκεια της συμμετοχής του ερωτώμενου στον κήπο, τη συχνότητα χρήσης, τη διάρκεια των επισκέψεων στο οικόπεδο, τους λόγους συμμετοχής, καθώς και τι δημιουργεί θετική ή αρνητική εντύπωση από τον χώρο πρασίνου παρόμοιο με την έρευνα του Rosas.. Ενώ η εξαρτημένη μεταβλητή είναι στο τμήμα Β του ερωτηματολογίου, όπου η υγεία, η κοινωνική αλληλεπίδραση και οι γνώσεις περί περιβάλλοντος θίχθηκαν μέσω ερωτήσεων σχετικά με την κατανάλωση φρούτων και λαχανικών, τον χρόνο άσκησης, τη συμμετοχή στην κοινότητα και τις νέες γνωριμίες που ενδεχομένως προέκυψαν. Τέλος, το τμήμα Δ του ερωτηματολογίου διερευνά τα συναισθήματα των μη συμμετεχόντων απέναντι στον κοινοτικό χώρο πρασίνου λαμβάνοντας την θέση του τμήματος Α της έρευνας που αφορούσε την πόλη του Ριάλτο.

4.5 Στατιστική ανάλυση

Η συγκεκριμένη ανάλυση πραγματοποιήθηκε χρησιμοποιώντας βασικές στατιστικές εφαρμογές που είναι το EViews & το Microsoft Office Excel. Χρησιμοποιήθηκε περιγραφική στατιστική ανάλυση (μέσος όρος, τυπική απόκλιση) για την περιγραφή των απαντήσεων που δόθηκαν από τους ερωτώμενους.

Η ενότητα Α και Β δόθηκαν σε όλα τα άτομα που είχαν συμπεριληφθεί στο δείγμα. Ενώ η ενότητα Γ δόθηκε επιπρόσθετα στα άτομα που ασχολούνται με το πάρκο. Η ενότητα Δ δόθηκε επιπρόσθετα στα άτομα που δεν ασχολούνται με το πάρκο. Συνεπώς, από το ερωτηματολόγιο προκύπτουν δύο κατηγορίες η ΑΒΓ και η ΑΒΔ ακολουθώντας την βασική μεθοδολογία μετα-μονοσχεδιακό χωρίς ισοδύναμο (non equivalent posttest only design). Το ερωτηματολόγιο αυτό αποτελείται από ερωτήσεις ανοικτού και κλειστού τύπου, με κλίμακα αλλά και διχοτομικές. Όπως αναφέρεται και στις προηγούμενες ενότητες του συγκεκριμένου κεφαλαίου οι μεταβλητές αυτές και η ομαδοποίηση προκύπτουν με βάση αρχικά την συγκεκριμένη μεθοδολογία που έχει εφαρμοστεί σε ένα σύνολο μελετών.

Η μελέτη των Edelen & Bell (2011) χρησιμοποίησε την οιονεί πειραματική μη ισοδύναμη ομάδα ελέγχου μετά από δοκιμασία (quasi-experimental non-equivalent control group post-testonly design) για να μπορέσει να δημιουργήσει αξιολόγηση των διαφορών στην κλινική ικανότητα λήψης αποφάσεων μεταξύ δύο ομάδων διαφορετικών φοιτητών στο τμήμα της νοσηλευτικής. Η πειραματική ομάδα που χρησιμοποιήθηκε αποτελούταν από 34 εθελοντές οι οποίοι εκτέθηκαν στην παρέμβαση - μάθηση με αναλογική καθοδήγηση για μια περίοδο που διήρκεσε έξι εβδομάδες. Η επόμενη ομάδα, η λεγόμενη ομάδα ελέγχου αποτελούταν από 17 εθελοντές και αυτή εκτέθηκε σε μεθόδους παραδοσιακής μάθησης. Έπειτα από αυτήν την παρέμβαση, μετρήθηκε η ικανότητα λήψης κλινικών αποφάσεων και για τις δύο ομάδες. Οι παρατηρήσεις μετά τη δοκιμή περιλάμβαναν την αξιολόγηση και τις καταχωρήσεις των συμμετεχόντων στο ημερολόγιο με τη χρήση του εργαλείου αξιολόγησης της κλινικής λήψης αποφάσεων και της κλινικής τους εμπειρίας πάντα με βάση την νοσηλευτική κλίμακα (Edelen & Bell, 2011).

Υπάρχει και η έρευνα των Roh & Kim., (2014) στην οποία πρόκειται ουσιαστικά για μια εκπαιδευτική ερευνητική μελέτη η οποία έχει ως σκοπό να εξετάσει την αποτελεσματικότητα των ειδικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων στις επιδόσεις των μαθητών. Χρησιμοποιήθηκε ως πειραματικό μοντέλο μια ομάδα 199 εθελοντών

μαθητών η οποία εκτέθηκε στην παρέμβαση - προσομοίωση σε υπολογιστή και την καρδιοπνευμονική αναζωογόνηση υπό την καθοδήγηση εκπαιδευτή. Η ομάδα του ελέγχου αποτελούταν από 104 άτομα που ήταν εθελοντές φοιτητές. Η συγκεκριμένη ομάδα εκτέθηκε μονάχα στην εκπαίδευση αναζωογόνησης υπό την καθοδήγηση του εκπαιδευτή. Μετά τις παρεμβάσεις, πραγματοποιήθηκαν παρατηρήσεις μετά το τεστ και με τις δύο ομάδες, με τους ερευνητές να αξιολογούν τη διαφορά στις επιδόσεις των μαθητών, την αυτοαποτελεσματικότητα, το άγχος και την ικανοποίηση μετά το πέρας του προγράμματος, μεταξύ των δύο ομάδων (Roh & Kim, 2014).

Η συγκεκριμένη εργασία βασίστηκε στην μεθοδολογία της έρευνας για την πόλη του Ριάλτο προχωρώντας σε μικρές αλλαγές στα τμήματα των ερωτήσεων, διάλεξε να τοποθετήσει τα δημογραφικά στοιχεία στο τμήμα Α για να είναι ένα πιο οικείο ερωτηματολόγιο προς τους ερωτώμενους και να τοποθετήσει τις ερωτήσεις για τα άτομα που δεν ασχολούνται με το κήπο στο τμήμα Δ, στο τελικό τμήμα του ερωτηματολογίου.

Κεφάλαιο 5:

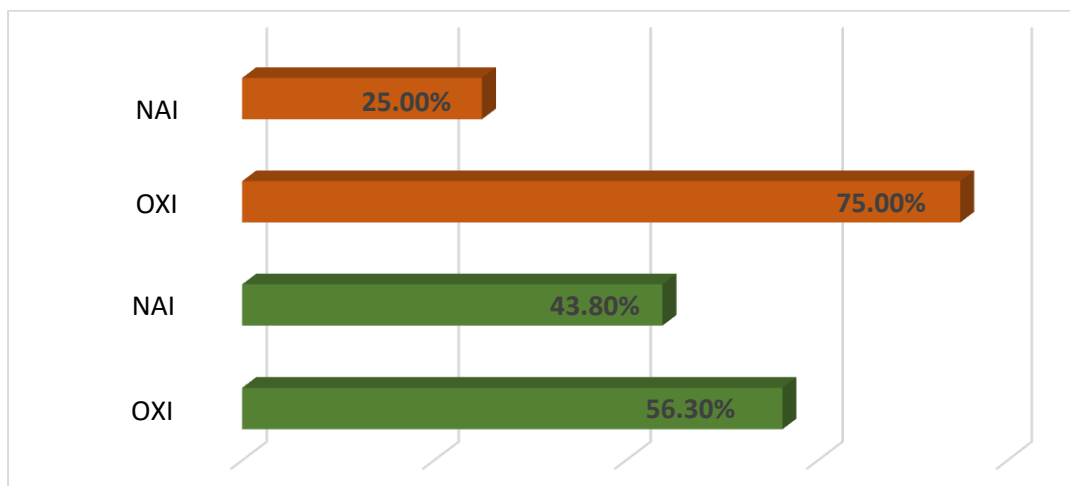
Βασικά ευρήματα ανάλυσης

5.1 Ανάλυση δεδομένων

Στο κεφάλαιο αυτό θα αναλύσουμε τον αντίκτυπο της αλληλεπίδρασης των ερωτώμενων με το περιβάλλον αναφορικά με την υγεία, τη διατροφή, τους κοινωνικούς δεσμούς, και καθώς και τη διαφορά μεταξύ συμμετεχόντων στο εν λόγω πρόγραμμα και των μη-συμμετεχόντων. Εξετάζουμε τους παραγόντες που επηρεάζουν την ενασχόληση με το περιβάλλον, τόσο εκείνους που τους ενθαρρύνουν όσο και εκείνους που τους αποθαρρύνουν από την συμμετοχή στο πρόγραμμα. Για παράδειγμα, μπορεί να επηρεάζονται από την αντίληψη μιας μερίδας του κοινωνικού τους κύκλου που θεωρεί τέτοιου είδους δραστηριότητες ως χαμένο χρόνο. Κλείνουμε το κεφάλαιο αυτό με μια σύνοψη των βασικών ευρημάτων.

Ένας από τους στόχους του προγράμματος είναι η ευαισθητοποίηση των ερωτώμενων ως προς το περιβάλλον. Όπως δείχνει το Σχήμα 1 οι ερωτώμενοι που συμμετέχουν στο πρόγραμμα και συμμετέχουν και σε άλλες περιβαλλοντικές δραστηριότητες είναι περισσότεροι από τους μη-συμμετέχοντες. Οι ερωτώμενοι που ασχολούνται με το πάρκο τσέπης, αλλά και με άλλες πράσινες δράσεις, αγγίζουν σχεδόν το ήμισυ του δείγματος, ενώ τα 2/3 της ομάδας που δεν συμμετέχει στο περιβαλλοντολογικό πρόγραμμα δεν συμμετέχει ούτε σε άλλες δραστηριότητες. Παρ'όλα αυτά η πλειονότητα της ομάδας που συμμετέχει στο πρόγραμμα (βλέπε Πίνακα 3) δεν δωρίζει φαγητό συγκριτικά με την ομάδα που δεν συμμετέχει στην περιποίηση του πάρκου τσέπης. Ένα ακόμη παράδοξο που προέκυψε από την έρευνα είναι ότι οι ερωτώμενοι που συμμετέχουν στο πρόγραμμα έχουν χαμηλότερα ποσοστά άθλησης και ταυτόχρονα υψηλά ποσοστά κατανάλωσης φρούτων και λαχανικών ενώ στους ερωτώμενους που δεν ασχολούνται με το πάρκο τσέπης παρατηρείται το αντίστροφο ότι δηλαδή έχουν χαμηλότερα ποσοστά σε κατανάλωση φρούτων και λαχανικών αλλά υψηλότερα στην άθληση. (βλέπε Πίνακα 4).

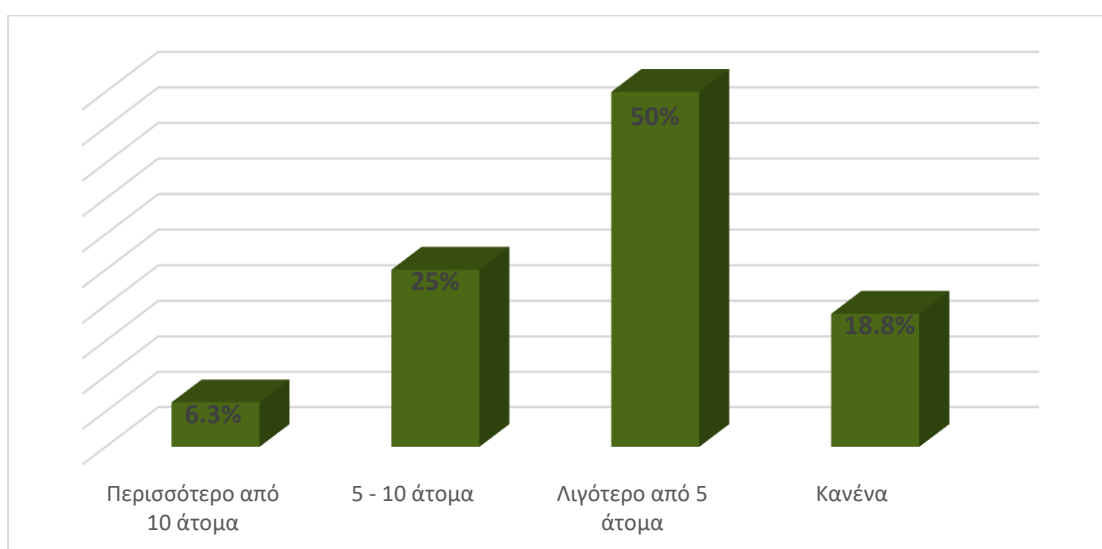
Σχήμα 1: Με πόσα άτομα αλληλοεπιδρούν στο πάρκο οι συμμετέχοντες στο πρόγραμμα

Σημείωση: Με πορτοκαλί χρώμα αποτυπώνονται οι μη-συμμετέχοντες στο πρόγραμμα και με πράσινο οι συμμετέχοντες στο πρόγραμμα.

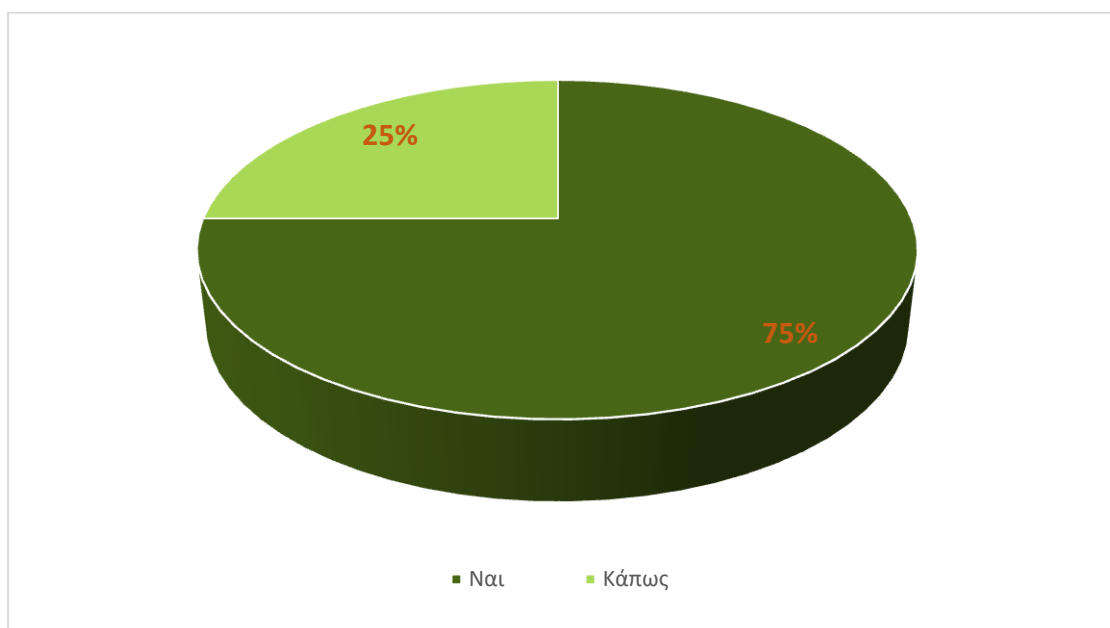
Η συμμετοχή στο περιβαλλοντολογικό πρόγραμμα προσέφερε μια πληθώρα νέων γνώσεων και εμπειριών για τους συμμετέχοντες. Ανάμεσα στις κύριες γνώσεις που αποκτήθηκαν είναι η φροντίδα των φυτών, της φύσης και του εδάφους σύμφωνα με 13 άτομα. Οι συμμετέχοντες μάθανε πώς να φροντίζουν τα φυτά, πώς να περιποιούνται τη φύση και πώς να αντιλαμβάνονται ότι το έδαφος είναι κατάλληλο για την ανάπτυξη των φυτών. Αναφορικά με την κοινωνική αλληλεπίδραση μεταξύ των συμμετεχόντων, το πρόγραμμα ήταν μια ευνοϊκή συνθήκη για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων συνεργασίας και την ενίσχυση των κοινωνικών σχέσεων (βλέπε Σχήμα 2).

Σχήμα 2: Κοινωνική αλληλεπίδραση όσων συμμετείχαν στο περιβαλλοντολογικό πρόγραμμα

Επιπλέον, 1 άτομο ανέφερε την ανακύκλωση ως μια νέα γνώση που αποκόμισε από αυτήν τη δραστηριότητα. Τα χαρακτηριστικά του πάρκου τσέπης που αρέσουν στους ερωτώμενους είναι πολλά με το πιο συχνά αναφερόμενο να είναι η παρουσία των φυτών και της φύσης, με 9 άτομα να το αναφέρουν. Οι συμμετέχοντες απολαμβάνουν την παρουσία των ποικίλων φυτών και της φυσικής ομορφιάς που παρέχει το πάρκο. Επιπλέον, 2 άτομα αναφέρθηκαν στην ύπαρξη μιας βρύσης, ενώ 3 άτομα εκτίμησαν την παρουσία παγκακίων για ξεκούραση και χαλάρωση. Η ποικιλία και διαφορετικότητα που παρέχει το πάρκο τσέπης ήταν αυτό που ενθουσίασε 1 άτομο, ενώ η ησυχία ήταν ένα ακόμη χαρακτηριστικό που εκτιμήθηκε από 1 άτομο. Στην ανοιχτή ερώτηση αν θα ήθελαν να συμμετέχουν σε άλλες τέτοιες δράσεις η συντριπτική πλειονότητα απάντησε θετικά(βλέπε Σχήμα 3). Οι τέσσερις κορυφαίες απαντήσεις για τους λόγους συμμετοχής στο πάρκο (βλέπε Πίνακα 8) είναι η «προστασία του περιβάλλοντος - βελτίωση ποιότητας ζωής σε αστικό χώρο», η «Βελτίωση της αισθητικής της γειτονιάς», η «Χαλάρωση - μείωση άγχους» που προσφέρει η αλληλεπίδραση με την φύση και η «Απασχόληση στον ελεύθερο χρόνο». Ενώ η λιγότερο συνήθης απάντηση αφορά την «Ιδιοκατανάλωση - Καλλιέργεια προϊόντων για το σπίτι» ενώ 1 άτομο στην κατηγορία άλλο απάντησε για καλύτερη απορρόφηση της βιταμίνης D.

Σχήμα 3 : Απάντηση όσων συμμετείχαν στο περιβαλλοντολογικό πρόγραμμα στην (ανοιχτή) ερώτηση αν θα συμμετείχαν ξανά σε παρόμοια δραστηριότητα

Παρά τη γενική θετική αίσθηση για το πάρκο, υπάρχουν και μερικά χαρακτηριστικά που δεν αρέσουν στους συμμετέχοντες. Συγκεκριμένα, 2 άτομα ανέφεραν την παρουσία πεταμένων τσιγάρων ως αρνητικό στοιχείο, ενώ 8 άτομα διαμαρτύρονταν για τη φασαρία που προκαλούν τα αυτοκίνητα γύρω από το πάρκο. Τέλος, 2 άτομα παραπονέθηκαν για τα σκουπίδια που δεν είχαν καθαριστεί και 1 άτομο ανέφερε έλλειψη σεβασμού προς τα φυτά στο πάρκο. Οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν εάν γνωρίζουν άλλες πράσινες δράσεις του δήμου και 10 άτομα ανέφεραν την αναδάσωση και τη денτροφύτευση. 2 άτομα ανέφεραν τον καθαρισμό δασών και παραλιών ως μια πράσινη δράση που γνωρίζουν. Επιπλέον, 1 άτομο αναφέρθηκε απλά στις "green actions" (πράσινες δράσεις), ενώ 1 άτομο ανέφερε γενικώς ότι στην περιοχή του πραγματοποιούνται πράσινες δράσεις.

Ανάμεσα σε αυτούς που δεν συμμετείχαν στο περιβαλλοντολογικό πρόγραμμα, 11 άτομα ανέφεραν ότι δεν είχαν γνώση για άλλες πράσινες δράσεις. Αυτό υποδεικνύει ότι η εν λόγω δραστηριότητα του πάρκου ήταν η πρώτη τους επαφή/ευκαιρία με τον τομέα της προστασίας της φύσης. Ωστόσο, 4 άτομα ανέφεραν ότι γνώριζαν άλλες πράσινες δράσεις, από τους οποίους 2 ανέφεραν τη денτροφύτευση ως μια πράσινη δράση. Στην ερώτηση αυτή δεν απάντησε 1 άτομο. Επιπροσθέτως, αναφορικά με το ενδεχόμενο ενδιαφέρον για συμμετοχή σε άλλες πράσινες δράσεις, 2 άτομα δεν απάντησαν, ενώ 3 άτομα ανέφεραν ότι ίσως θα συμμετείχαν. Από την άλλη πλευρά, 11 άτομα εξέφρασαν αρνητική διάθεση για τη συμμετοχή τους σε άλλες δράσεις. Αυτό μπορεί να οφείλεται σε διάφορους λόγους, όπως έλλειψη ενδιαφέροντος ή διαθέσιμου χρόνου για συμμετοχή σε επιπλέον δραστηριότητες. Στην ερώτηση για τους λόγους μη συμμετοχής στο πάρκο ο κύριος λόγος είναι η απουσία ενδιαφέροντος.

Ο Πίνακας 1 αφορά την ενασχόληση των ερωτώμενων με χώρους πρασίνου γενικά και αν αυτός βρίσκεται στο χώρο του σπιτιού. Για την συγκεκριμένη ομάδα ερωτήσεων δεν γίνεται ανάλυση λόγω της μηδενικής συχνότητας, οι ομάδες φαίνονται το ίδιο. Ενώ ως προς την ενασχόληση με τον κήπο από τον έλεγχο chi square $X^2(1) = .0008$, $p = .978$ δεν υπάρχουν διαφορές μεταξύ των δύο ομάδων σε σχέση με το χώρο πρασίνου.

Πίνακας 1: Χώρος πρασίνου στο σπίτι & Ενασχόληση με τον χώρο πρασίνου ανά ομάδα (Ενότητα Β)

	Ομάδα							
	ΑΒΓ				ΑΒΔ			
	Όχι		Ναι		Όχι		Ναι	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Χώρος πρασίνου στο σπίτι (ερώτηση 7)	3	18,8%	13	81,3%	0	0,0%	16	100,0%
Ενασχόληση με τον χώρο πρασίνου (ερώτηση 8)	9	69,2%	4	30,8%	11	68,8%	5	31,3%

Μια άλλη μεταβλητή που εξετάσαμε ήταν το αν υπάρχει διαφορά μεταξύ των δύο ομάδων σε ζητήματα συμμετοχής σε άλλες δραστηριότητες της κοινότητας ανά ομάδα. Με βάση τα στοιχεία του Πίνακα 2 και τον έλεγχο chi square $X^2(1) = 1.246$, $p = .264$ δεν υπάρχουν διαφορές μεταξύ των δύο ομάδων ως προς την συμμετοχή σε άλλες δραστηριότητες.

Πίνακας 2: Συμμετοχή σε άλλες δραστηριότητες της κοινότητας ανά ομάδα (Ενότητα Β ερώτηση 9)

	Ομάδα							
	ΑΒΓ				ΑΒΔ			
	Όχι		Ναι		Όχι		Ναι	
	N	%	N	%	N	%	N	%
		56,3%	7	43,8%	12	75,0%	4	25,0%

Το ίδιο ισχύει και αν μετρηθεί η μεταβλητή της συχνότητας της δωρεάς του φαγητού ανά ομάδα. Ο έλεγχος chi square $X^2(3) = 2.805$, $p = .422$ αποδεικνύει πως δεν υπάρχουν διαφορές μεταξύ των δύο ομάδων ως προς την συχνότητα δωρεάς φαγητού ανά ομάδα (Πίνακας 3).

Πίνακας 3: Συχνότητα δωρεάς φαγητού ανά ομάδα (ενότητα Β: ερώτηση 10)

Ομάδα

	ΑΒΓ		ΑΒΔ	
	N	%	N	%
Ανά τρίμηνο	2	12,50%	1	6,30%
Ανά εξάμηνο	1	6,30%	4	25,00%
Ετησίως	3	18,80%	4	25,00%
Ποτέ	10	62,50%	7	43,80%

Όσον αφορά την κατανάλωση φρέσκων φρούτων και λαχανικών και την συχνότητα άθλησης ανά ομάδα ο έλεγχος ήταν διπλός. Από τον έλεγχο chi square $X^2(3) = 2.600$, $p = .457$ δεν υπάρχουν διαφορές μεταξύ των δύο ομάδων ως προς την συχνότητα κατανάλωσης φαγητού. Το ίδιο ισχύει και από τον έλεγχο chi square $X^2(3) = .385$, $p = .443$ για την συχνότητα άθλησης όπου και πάλι δεν υπάρχουν διαφορές μεταξύ των δύο ομάδων ως προς την συχνότητα αυτή (Πίνακας 4).

Πίνακας 4: Συχνότητα κατανάλωσης φρέσκων φρούτων και λαχανικών & Συχνότητα άθλησης ανά ομάδα (Ενότητα Β)

		Ομάδα			
		ΑΒΓ		ΑΒΔ	
		N	%	N	%
Συχνότητα κατανάλωσης φρέσκων φρούτων & λαχανικών (ερώτηση 11)	Καθημερινά	11	68,8%	9	56,3%
	Εβδομαδιαία	4	25,0%	6	37,5%
	Ανά δεκαήμερο	0	0,0%	1	6,3%
	Ποτέ	1	6,3%	0	0,0%
Συχνότητα άθλησης (ερώτηση 12)	Καθημερινά	9	56,3%	10	62,5%
	Εβδομαδιαία	4	25,0%	4	25,0%
	Ανά δεκαήμερο	2	12,5%	1	6,3%
	Ποτέ	1	6,3%	1	6,3%

5.2 Αποτελέσματα για ομάδα που συμμετείχε στο πρόγραμμα και για ομάδα που δεν συμμετέχει στο πρόγραμμα

Ο Πίνακας 5 αφορούν την ομάδα που συμμετέχει στο πρόγραμμα και δείχνει πως το 43,8% των απαντήσεων είτε συμμετέχει 2-3 φορές τον μήνα, είτε 1 φορά το μήνα. Αντίστοιχα το 6,3% συμμετέχει καθημερινά ή λιγότερα από 1 φορά το μήνα.

Πίνακας 5: Συχνότητα ενασχόλησης με το πάρκο (ερώτηση 14γ)

	πλήθος απαντήσεων	%
Καθημερινά	1	6,3

2 - 3 φορές τον μήνα	7	43,8
1 φορά τον μήνα	7	43,8
Λιγότερο από 1 φορά τον μήνα	1	6,3
Σύνολο	16	100,0

Τα άτομα τα οποία θα αλληλοεπιδράσουν μόνο στο χώρο του πάρκου είναι κατά την πλειονότητα τους (50%-n=8) λιγότερα από 5 άτομα. Ενώ υπάρχουν και 3 απαντήσεις στην κατηγορία «Κανένα».

Πίνακας 6: Πλήθος ατόμων με τα οποία αλληλοεπιδρούν μόνο στο πάρκο (ερώτηση 15γ)

	πλήθος απαντήσεων	%
Περισσότερο από 10 άτομα	1	6,3
5 - 10 άτομα	4	25,0
Λιγότερο από 5 άτομα	8	50,0
Κανένα	3	18,8
Σύνολο	16	100,0

Το 75% του δείγματος εμφάνισε ενδιαφέρον στο να συμμετέχει σε παρόμοιες δραστηριότητες. (Πίνακας 7).

Πίνακας 7: Ενδιαφέρον για συμμετοχή σε παρόμοιες δράσεις (ερώτηση 20γ)

	πλήθος απαντήσεων	%
Ναι	12	75,0
Κάπως	4	25,0
Σύνολο	16	100,0

Οι λόγοι που οδήγησαν στην συμμετοχή των ατόμων αυτών στο κήπο (Πίνακας 8) ήταν κατά κύριο λόγο η χαλάρωση και μείωση του άγχους (3.09), η εκμάθηση της κηπουρικής (3.43), η ιδιοκατανάλωση που αφορά την καλλιέργεια των προϊόντων για το σπίτι. (3.50), η απασχόληση στον ελεύθερο χρόνο (3.64). Η κοινωνική συναναστροφή με τους γείτονες και άλλους κατοίκους της ίδιας κοινότητας έχει μεγάλο θετικό πρόσημο (3,67), ενώ τέλος το μεγαλύτερο από όλα λαμβάνει η σωματική άσκηση (3,80).

Πίνακας 8: Λόγοι συμμετοχής στον κήπο (ερώτηση 21γ)

	N	M	TA
Προστασία του περιβάλλοντος - Βελτίωση ποιότητας ζωής σε αστικό χώρο	15	2,00	1,41
Ποιοτικό χρόνο με οικογένεια ή φίλους	9	2,44	1,59
Βελτίωση της αισθητικής της γειτονιάς	11	2,73	1,27
Χαλάρωση - μείωση άγχους	11	3,09	1,38
Εκμάθηση κηπουρικής	7	3,43	1,13
Ιδιοκατανάλωση - Καλλιέργεια προϊόντων για το σπίτι	4	3,50	1,29
Απασχόληση στον ελεύθερο χρόνο	11	3,64	1,50
Κοινωνική συναναστροφή με γείτονες και άλλους κάτοικους της κοινότητας	6	3,67	0,82
Σωματική άσκηση	5	3,80	0,84
1 άτομο στην κατηγορία άλλο απάντησε για καλύτερη απορρόφηση της βιταμίνης D			

N = πλήθος απαντήσεων, M = μέση τιμή, TA = τυπική απόκλιση

Συγκρίνοντας με την ομάδα δεν συμμετείχε στο πρόγραμμα οι λόγοι μη συμμετοχής στο πρόγραμμα (Πίνακας 9) αφορούν κυρίως την έλλειψη ενδιαφέροντος για την κηπουρική τέχνη (1,38), το γεγονός πως ο κήπος και κατά επέκταση η ενασχόληση με αυτόν αποτελούν μια σπατάλη του προσωπικού χρόνου (1,91), ενώ υπάρχει και το ζήτημα της μη δυνατότητας πρόσβασης στο κήπο λόγω της μη εγγύτητας του αλλά και της έλλειψης συγκοινωνιακού δικτύου(2.40). Παράλληλα, θεωρείται πως ο κήπος αποτελεί και μια σπατάλη δημοσίου χρήματος (3.00).

Πίνακας 9: Λόγοι μη συμμετοχής στο πάρκο τσέπης (ερώτηση 13δ)

	N	M	TA
Δεν με ενδιαφέρει η κηπουρική	13	1,38	0,51
Ο κήπος είναι σπατάλη προσωπικού χρόνου	11	1,91	0,54
Δεν έχω πρόσβαση στον κήπο (είναι μακριά, δεν υπάρχει συγκοινωνία)	5	2,40	0,89
Ο κήπος είναι σπατάλη δημόσιου χρήματος	3	3,00	0,00
Δεν έχω την δυνατότητα να συμμετέχω στον κήπο λόγω σωματικής κόπωσης ή αναπηρίας	0		

N = πλήθος απαντήσεων, M = μέση τιμή, TA = τυπική απόκλιση

Κεφάλαιο 6:

Συζήτηση

Η συγκεκριμένη εργασία ασχολείται με ένα κοινοτικό πάρκο στην Ελλάδα και διερευνά δύο βασικά ερωτήματα. Το πρώτο ερώτημα βασίζεται στην υπόθεση κατά πόσο η συμμετοχή στο πρόγραμμα για τους κοινοτικούς χώρους πρασίνου σχετίζεται με την αύξηση της κοινωνικής αλληλεπίδρασης και της κοινωνικής συνεργασίας. Συνεπώς, εξετάζεται κατά πόσο η τοπική αυτοδιοίκηση διαχειρίζεται αποτελεσματικά το κοινό αγαθό που αντιπροσωπεύει ο πράσινος χώρος εντός της αστικής περιοχής.

Το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα εξετάζει αν η αλληλεπίδραση του ανθρώπου με το περιβάλλον προάγει έναν υγιεινό τρόπο ζωής. Βασικά, αναλύονται μεταβλητές που σχετίζονται με τη φυσική δραστηριότητα και την κατανάλωση φρούτων και λαχανικών, προκειμένου να διερευνηθεί αν η αλληλεπίδραση με τον πράσινο χώρο επηρεάζει θετικά τις διατροφικές και αθλητικές συνήθειες. Συνολικά, τα ερωτήματα αυτά επιδιώκουν να αναδείξουν τη συνεισφορά των κοινοτικών πάρκων στην κοινωνική διάσταση και τον υγιεινό τρόπο ζωής, εξετάζοντας πώς η αλληλεπίδραση με το περιβάλλον μπορεί να έχει θετικές επιπτώσεις στην κοινότητα και την υγεία των ανθρώπων.

Με βάση τα δεδομένα της έρευνας οι παράγοντες που αφορούν την συμμετοχή στα κοινά, την αλληλεπίδραση με άλλα άτομα και το αίσθημα της χαλάρωσης και ηρεμίας είναι προτρεπτικοί παράγοντες για την συμμετοχή των ανθρώπων σε προγράμματα κοινοτικών κήπων. Τα βασικά προβλήματα που κάνουν πιθανούς συμμετέχοντες να απομακρύνονται είναι οι αδυναμίες πρόσβασης στους κήπους αλλά και προσωπικές απόψεις σχετικά με το κατά πόσο τέτοιες δραστηριότητες αποτελούν σπατάλη χρόνου. Ακόμα από τα δεδομένα προέκυψε πως η συμμετοχή σε τέτοιου είδους προγράμματα ακόμα και να δεν έχει πλήρη συμμετοχή ατόμων ευνοεί έναν υγιεινό τρόπο ζωής και την ανακάλυψη νέων πληροφοριών σχετικά με την ευεργετική δράση των βιταμινών, το όφελος της ανακύκλωσης κλπ.

Στην μελέτη του Rosas (2017) τα δημογραφικά στοιχεία που περιγράφουν τους ερωτηθέντες κηπουρούς υποδεικνύουν έναν πληθυσμό κυρίως ηλικιωμένων που είναι στην εποχή που λαμβάνουν σύνταξη και έχουν χρόνο για να μπορέσουν να διατηρήσουν ένα μικρό κήπο. Η αντίθετη ομάδα για εκείνη την έρευνα ήταν ο

νεότερος πληθυσμός που ανέφερε πως δεν έχει τον απαιτούμενο χρόνο για να ασχοληθεί με την κηπουρική. Στην έρευνα της παρούσας εργασίας στο περιβαλλοντολογικό πρόγραμμα συμμετείχαν άτομα νεότερης ηλικίας που δήλωναν έλλειψη χρόνου στο πρόγραμμα της καθημερινότητας ως ένα από τους λόγους που τους απομάκρυναν από την ενασχόλησή τους με τον κοινοτικό κήπο.

Ο βασικός στόχος του προγράμματος που στήριζαν οι δημοτικές αρχές είναι να αυξήσει την ευαισθητοποίηση των ατόμων σχετικά με τα θέματα του περιβάλλοντος. Από τα αποτελέσματα που παρουσιάστηκαν διαπιστώθηκε πως όσοι συμμετέχουν στο πρόγραμμα και συμμετέχουν επίσης σε άλλες περιβαλλοντικές δραστηριότητες είναι περισσότεροι από τους μη συμμετέχοντες σε αυτές. Πιο συγκεκριμένα, τα άτομα που ασχολούνται τόσο με το πάρκο τσέπης όσο και με άλλες πράσινες δράσεις αντιπροσωπεύουν σχεδόν το ήμισυ του συνολικού δείγματος. Αντίθετα, τα 2/3 της ομάδας που δεν συμμετέχει στο περιβαλλοντολογικό πρόγραμμα δεν συμμετέχουν σε καμία άλλη δραστηριότητα δείχνοντας πως μεταξύ τους περιβαλλοντικά προγράμματα αλλά και δράσεις σχετικά με έναν υγιεινό τρόπο ζωής κοντά στην φύση είναι προτρεπτικοί παράγοντες για παραπάνω δράση. Ταυτόχρονα, τα άτομα που εμφανίζουν αδιαφορία και απάθεια για τέτοια προγράμματα χρειάζεται να έχουν δράσεις που θα τους εγείρουν το ενδιαφέρον.

Σημαντικό στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι, παρά τη συμμετοχή τους στο περιβαλλοντολογικό πρόγραμμα, η πλειονότητα των ατόμων δεν δωρίζει φαγητό, σε αντίθεση με τα άτομα που δεν συμμετέχουν στη φροντίδα του πάρκου τσέπης. Στο σημείο αυτό χρειάζεται να γίνει μεγαλύτερη μελέτη για να ανακαλυφθούν τα αίτια αυτής της συμπεριφοράς. Ένα άλλο μη αναμενόμενο αποτέλεσμα της έρευνας είναι ότι τα άτομα που συμμετέχουν στο πρόγραμμα φαίνεται να έχουν λιγότερο συχνή άθληση, αλλά ταυτόχρονα υψηλότερη κατανάλωση φρούτων και λαχανικών. Αντίθετα, τα άτομα που δεν συμμετέχουν στη φροντίδα του πάρκου τσέπης φαίνεται να ασχολούνται περισσότερο με την άθληση, αλλά να έχουν χαμηλότερη κατανάλωση φρούτων και λαχανικών. Μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα πως το πάρκο τσέπης και γενικά περιβαλλοντικά προγράμματα προσελκύουν άτομα τα οποία ήδη έχουν ως ένα βαθμό μια νοοτροπία σωστής διατροφής, αλλά δεν ισχύει το ίδιο και για την σωματική άσκηση.

Όλα τα ανωτέρω αποτελέσματα καθιστούν σαφές ότι η συμμετοχή σε περιβαλλοντικά προγράμματα μπορεί να έχει ποικίλες επιδράσεις στις συνήθειες και τις συμπεριφορές των ατόμων. Η σύνδεση μεταξύ της φροντίδας του περιβάλλοντος, της φυσικής δραστηριότητας και της διατροφής είναι πολύπλοκη και μπορεί να επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες. Αυτά τα ευρήματα μπορούν να διαμορφώσουν περαιτέρω τον σχεδιασμό του προγράμματος και των προσεγγίσεων που χρησιμοποιούνται για την επίτευξη των επιθυμητών στόχων.

Η συμμετοχή στο περιβαλλοντολογικό πρόγραμμα αποτέλεσε μια πολύτιμη εμπειρία για τους συμμετέχοντες, προσφέροντάς τους πλούσιες νέες γνώσεις και δεξιότητες. Ένα από τα κύρια πράγματα που έμαθαν ήταν η φροντίδα των φυτών, της φύσης και του εδάφους, κατά την άποψη 13 ατόμων. Κατά τη διάρκεια του προγράμματος, αποκτήθηκαν γνώσεις σχετικά με το πώς να φροντίζουν τα φυτά, πώς να διατηρούν τη φύση και πώς να αναγνωρίζουν την καταλληλότητα του εδάφους για την ανάπτυξη των φυτών.

Όσον αφορά την κοινωνική διάσταση του προγράμματος, παρουσιάστηκε ως μια ευνοϊκή ευκαιρία για την ανάπτυξη δεξιοτήτων συνεργασίας και την ενίσχυση των κοινωνικών σχέσεων ανάμεσα στους συμμετέχοντες. Κατά τη διάρκεια του προγράμματος, οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να αλληλεπιδράσουν και να συνεργαστούν, αναπτύσσοντας τις ικανότητές τους στο να εργάζονται αποτελεσματικά ως ομάδα. Αυτή η κοινωνική διάσταση του προγράμματος βοήθησε στην ενίσχυση των κοινωνικών σχέσεων μεταξύ των ατόμων, ενθαρρύνοντας την ανταλλαγή ιδεών και τη συνεργασία.

Συνολικά, το πρόγραμμα προσέφερε στα άτομα μια ευκαιρία να αποκτήσουν πρακτικές γνώσεις σχετικά με την περιβαλλοντική φροντίδα και την κοινωνική συνεργασία, ενισχύοντας τη συνολική τους εμπειρία και εκπαιδεύοντάς τους για τη συνειδητή συμμετοχή σε θέματα περιβάλλοντος και κοινωνίας.

Επιπλέον, ένα άτομο ανέφερε ότι απέκτησε γνώσεις σχετικά με την ανακύκλωση από το περιβαλλοντολογικό πρόγραμμα. Τα άτομα επίσης εξέφρασαν την απολαυστική εμπειρία που αποκομίσαν από τα χαρακτηριστικά του πάρκου τσέπης που τους άρεσαν. Συγκεκριμένα, 9 άτομα αναφέρθηκαν στην αγάπη τους για την παρουσία των φυτών και της φύσης, εκτιμώντας την ποικιλία της βλάστησης και την φυσική ομορφιά που παρέχει το πάρκο.

Ταυτόχρονα, το πάρκο προσέφερε και πρακτικές παροχές που ενθουσίασαν τα άτομα με το χαρακτηριστικό που προκάλεσε την μεγαλύτερη εντύπωση να είναι η ποικιλία των δραστηριοτήτων καθώς και η διαφορετικότητα που προσφέρει το πάρκο τσέπης. Επίσης, μια άλλη αναφορά αφορούσε την ησυχία που προσφέρει το πάρκο. Σε σχέση με την επιθυμία για συμμετοχή σε παρόμοιες δραστηριότητες, οι περισσότεροι απάντησαν θετικά. Όσον αφορά τους λόγους που τους ώθησαν να συμμετέχουν στο πάρκο, τα τέσσερα κύρια κίνητρα ήταν η προστασία του περιβάλλοντος και η βελτίωση της ποιότητας ζωής στον αστικό χώρο, η αισθητική βελτίωση της γειτονιάς, η χαλάρωση και η μείωση του άγχους μέσω της αλληλεπίδρασης με τη φύση, και η απασχόληση κατά τον ελεύθερο χρόνο. Ενδεχομένως λιγότερο συχνή ήταν η αναφορά για την καλλιέργεια προϊόντων για προσωπική κατανάλωση, ενώ ένα άτομο ανέφερε ότι συμμετέχει για να βελτιώσει την απορρόφηση της βιταμίνης D.

Παρά την γενικά θετική ανταπόκριση για το πάρκο, υπάρχουν και ορισμένα αρνητικά στοιχεία που αναφέρθηκαν από τους συμμετέχοντες. Σε αυτά συγκαταλέγονται αναφορές για ύπαρξη πεταμένων τσιγάρων ως αρνητικό παράγοντα, ενώ αρκετά άτομα εξέφρασαν δυσαρέσκεια για τον θόρυβο που προκαλούν τα αυτοκίνητα κοντά στο πάρκο. Υπήρξαν επίσης παρατηρήσεις για τα σκουπίδια και ένα άτομο αναφέρθηκε σε έλλειψη σεβασμού προς τα φυτά στο πάρκο. Όταν ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να αναφέρουν άλλες πράσινες δράσεις στην περιοχή οι δύο κύριες απαντήσεις ήταν η αναδάσωση και η δεντροφύτευση. Επιπλέον κάποια άλλα άτομα ανέφεραν τον καθαρισμό δασών και παραλιών ως άλλες πράσινες δράσεις που γνωρίζουν. Υπήρξε επίσης μια αναφορά σε γενικές "πράσινες δράσεις" και μια αναφορά στις πράσινες δράσεις που πραγματοποιούνται στην υπό μελέτη περιοχή. Σε ό,τι αφορά τη γνώση των μη συμμετεχόντων σχετικά με άλλες πράσινες δράσεις, οι περισσότεροι ανέφεραν ότι δεν είχαν γνώση για άλλες πράσινες δράσεις. Αυτό υποδηλώνει ότι η συγκεκριμένη δραστηριότητα στο πάρκο ήταν η πρώτη επαφή τους με θέματα περιβάλλοντος.

Συμπερασματικά, φαίνεται πως πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη βάση στην ανάπτυξη των πράσινων δημόσιων χώρων με συμμετοχή τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημόσιου τομέα. Οι κοινοτικοί αυτοί χώροι βοηθούν πρώτα τους κατοίκους σε μεγάλα αστικά περιβάλλοντα να αποκτήσουν ξανά μια επαφή με την φύση και να μπορέσουν μέσω αυτής να αναπτύξουν υγιεινές συνήθειες και να στραφούν προς την σωματική άσκηση. Ωστόσο, υπάρχει ακόμα αρκετός δρόμος προς την ολοκλήρωση τέτοιων

διαδικασιών καθώς υπάρχουν και αρκετά κακώς κείμενα ως προς την φροντίδα των χώρων από τους συμμετέχοντες που χρειάζονται προσοχής.

Κεφάλαιο 7:

Συμπεράσματα

Οι κοινοτικοί χώροι πρασίνου και τα πάρκα τσέπης αντιπροσωπεύουν σημαντικά στοιχεία της αστικής σχεδίασης και του αστικού περιβάλλοντος, παρέχοντας θετικά οφέλη για τους κατοίκους και την πόλη συνολικά. Οι κοινοτικοί χώροι πρασίνου είναι ανοιχτοί χώροι που δημιουργούνται με στόχο την παροχή μιας περιβαλλοντικά ευχάριστης περιοχής για τους κατοίκους μιας συγκεκριμένης κοινότητας. Περιλαμβάνουν πάρκα, ανοιχτές πρασινάδες, κήπους και άλλα είδη φυσικού χώρου. Ο σκοπός για τον οποίο δημιουργήθηκαν είναι να μπορούν να ενθαρρύνουν την ψυχική και σωματική ευεξία, παρέχοντας μια περιοχή για χαλάρωση, αθλητισμό, κοινωνική αλληλεπίδραση και ποικίλες δραστηριότητες.

Από την άλλη πλευρά τα πάρκα τσέπης είναι μικρά πάρκα και συχνά ανεξάρτητα από την μεγαλύτερη πράσινη υποδομή της πόλης. Αυτά τα μικρά πάρκα δημιουργούνται σε μικρές ελεύθερες περιοχές, συχνά μεταξύ κτιρίων, στενών δρόμων ή άλλων ανεξερεύνητων χώρων. Ο σκοπός τους είναι να παρέχουν ένα μικρό κέντρο αναψυχής για τους κατοίκους και να βελτιώσουν την ποιότητα του αστικού περιβάλλοντος, ακόμα και σε περιοχές με περιορισμένο διαθέσιμο χώρο. Τόσο στο εξωτερικό αλλά και στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια έχουν δημιουργηθεί πολλά είδη τέτοιων πάρκων με βασικό σκοπό την αλλαγή παραστάσεων για τους πολίτες και την διακοπή του αστικού τοπίου από κάποιες ανάσες πρασίνου στοιχείου.

Σημαντική για αυτήν την εργασία στάθηκε και η μεταβλητή που αφορά τα δημόσια αγαθά τα οποία αναφέρονται σε αγαθά και υπηρεσίες που παρέχονται από το κράτος ή τις δημόσιες αρχές και είναι προσβάσιμα σε όλους τους πολίτες χωρίς διακρίσεις. Τα πάρκα τσέπης είναι ένα παράδειγμα δημόσιου αγαθού, καθώς προσφέρουν έναν ανοιχτό χώρο που είναι προσβάσιμος για όλους και παρέχει οφέλη για την κοινότητα στο σύνολο. Τα πάρκα τσέπης αντιπροσωπεύουν ένα ξεχωριστό παράδειγμα δημόσιου αγαθού καθώς αυτά τα μικρά πάρκα προσφέρουν έναν ανοιχτό χώρο για αναψυχή και χαλάρωση, παρέχοντας οφέλη για όλους τους κατοίκους της περιοχής. Καθώς είναι ελεύθερα προσβάσιμα, δεν μπορεί να αποκλειστεί η πρόσβαση κανενός και η χρήση από ένα άτομο δεν μειώνει τη δυνατότητα άλλων να το απολαύσουν. Κατ' αυτόν τον τρόπο, τα πάρκα τσέπης συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής της κοινότητας και προωθούν τη συνεργασία και την αλληλεπίδραση μεταξύ

των ατόμων. Τα πάρκα τσέπης για την βιβλιογραφία αποτελούν ένα εξαιρετικό παράδειγμα δημόσιων αγαθών, καθώς προσφέρουν έναν ανοιχτό χώρο που είναι προσβάσιμος για όλους και παρέχει οφέλη για την κοινότητα στο σύνολο. Στην πράξη, τα πάρκα τσέπης λειτουργούν ως πόλοι έλξης για τη συνάντηση, την αναψυχή και την ανακούφιση από το άγχος της πόλης, προωθώντας την ενότητα και την ευεξία των κατοίκων.

Υπάρχουν ωστόσο και προκλήσεις που μπορεί να αντιμετωπίσουν την αποτελεσματική αλληλεπίδραση με το περιβάλλον μέσω των κοινοτικών πάρκων. Ένα κοινό πρόβλημα είναι η δυσκολία πρόσβασης λόγω ανισοτήτων στη γεωγραφική κατανομή ή έλλειψης επαρκών επιλογών μεταφοράς. Σε ορισμένες αστικές περιοχές, οι περιοχές με χαμηλότερα εισοδήματα ενδέχεται να έχουν περιορισμένη πρόσβαση σε καλά συντηρημένα κοινοτικά πάρκα. Επιπλέον, ζητήματα συντήρησης, όπως η κακή υποδομή ή η έλλειψη απαραίτητης χρηματοδότησης, μπορούν επίσης να περιορίσουν τη δυνατότητα των ανθρώπων να απολαμβάνουν αυτούς τους πράσινους χώρους.

Συμπερασματικά, η διαχείριση των πράσινων αστικών χώρων από τον δημόσιο τομέα είναι απαραίτητη για τη δημιουργία βιώσιμων πόλεων. Τα πάρκα τσέπης και οι κοινοτικοί κήποι προσφέρουν πολυάριθμα οφέλη στις κοινότητες, παρέχοντας ευκαιρίες για χαλάρωση, αναψυχή, κοινωνική αλληλεπίδραση, επισιτιστική ασφάλεια και διατήρηση του περιβάλλοντος. Επιπλέον, παρατηρούνται οφέλη από την βελτίωση του φυσικού χώρου με την ενεργή συμμετοχή των κατοίκων μιας περιοχής και από την μεταξύ τους συνεργασία και αλληλεπίδραση για την επίτευξη κοινών στόχων, κοινωνικών και περιβαλλοντικών, πρόκειται για ένα παράδειγμα που αξίζει να ακολουθήσουν κι άλλα σχολεία και άλλοι φορείς σε συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση για την κινητοποίηση νέων ανθρώπων σχετικά με τα προβλήματα του περιβάλλοντος και του αστικού χώρου. Η διερεύνηση τέτοιων παραδειγμάτων θα μας δώσει περαιτέρω πληροφορίες αναφορικά με τα οφέλη, τις δυσκολίες, τις απαιτήσεις και τις ανάγκες που συνδέονται με τέτοιες δράσεις. Ωστόσο, οι ήδη υπάρχουσες προκλήσεις όπως οι περιορισμένοι πόροι, δυσκολίες συντήρησης, και την εμπλοκή της κοινότητας πρέπει να αντιμετωπιστούν. Με την εφαρμογή στρατηγικών όπως οι συμπράξεις με τοπικές κοινότητες ή μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, εκπαιδευτικά προγράμματα, και σαφείς κατευθυντήριες γραμμές, οι οργανισμοί του δημόσιου τομέα μπορούν να ξεπεράσουν αυτές τις προκλήσεις και να διαχειριστούν

αποτελεσματικά τους χώρους αυτούς. Τέτοιες πρωτοβουλίες συμβάλλουν σημαντικά στην επίτευξη μιας πόλης σε μετάβαση προς τη βιώσιμη ανάπτυξη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

- Abhijit, B., Lakshmi, I., & Rohini, S. (2006). *Public actions for public goods*. Department of Economics, Harvard Business School.
- Akpinar, A. (2016). How is quality of urban green spaces associated with physical activity and health? *Urban Forestry & Urban Greening*, pp. 76-83.
- Banerjee, A. &, & Rohini, L. &. (2008). *Public Action for Public Goods, Handbook of Development Economic*. Elsevier.
- Beuthe, M. (1999). Assessing Scenarios on European Transport Policies by Means of Multicriteria Analysis. *New contributions to transportation analysis in Europe* .
- Carnevale, D. (2002). *Οργανωτική Ανάπτυξη στο Δημόσιο Τομέα*. Εκδόσεις Westview Pr.
- Cedefop. (2022). Cities in transition: how vocational education and training can help cities become smarter and greener. . *Luxembourg: Publications Office*.
- Cilliers, S., Cilliers, J., & Lubbe, R. (2013). Ecosystem services of urban green spaces in African countries—perspectives and challenges. *Urban Ecosyst* , pp. 681–702.
- Cunha, J., Morgado, S., & Marques da Costa, E. (2021). Towards Healthier Cities - Urban Green Spaces (UGS) in the Neighbourhood - Benfica, Lisbon. Proceedings of the 57th ISOCARP World Planning Congress. *57th ISOCARP World Planning Congress*. doi:https://doi.org/10.47472/vqvxatne
- Deneulin, S., & Townsend, N. (2007). Public goods, global public goods and the common good. *International Journal of Social Economics*, pp. 19-36.
- Douglass, B. (1980). The common good and the public interest. *Political Theory*, pp. 103-117.
- Dupré, L. (2009). *The Common Good and the Open Society*. Cambridge University Press .
- Edelen, G., & Bell, A. (2011). The role of analogy-guided learning experiences in enhancing students clinical decision-making skills. *Journal of Nursing Education*, pp. 453-460.
- Faraci, P. (2023). *Vest Pocket Parks*. Chicago: American Society of Planning Officials.
- Farmar-Bowers, Q., Higgins, V., & Millar, J. (2013). *Food security in Australia: Challenges and prospects for the future*. New York: Springer.
- Francisco, D., & Gordo, I. (2006, February). The Tragedy of the Commons, the Public Goods Dilemma, and the Meaning of Rivalry and Excludability in Evolutionary Biology. *Evol. Ecol. Res.*
- Friedmann, H. (2013, January). Benefits of Urban Parks – A systematic review A Report for IFPRA. *Copenhagen & Alnarp*, pp. 639–640.
- Friedmann, H. (2020). Pandemic reflections from Toronto. *Agriculture and Human Values*, pp. 639–640.
- Hamdy, M., & Plaku, R. (2021, March). Pocket Parks: Urban Living Rooms for Urban Regeneration. *2ILS Institute for Regional and Urban Development* , pp. 639–640.
- Hardin, G. (1968). The Tragedy of the Commons. *Science* , pp. 1243-1248.

- Hardin, G. (1968). The Tragedy of the Commons. *Science. American Association for the Advancement of Science*, pp. 1243–1248.
- Henderson, B., & Hartsfield, K. (2009). Is getting into the community garden business a good way to engage citizens in local government? *National Civic Review*.
- Jabbar, M., Yusoff, M., & Shafie, A. (2022). Assessing the role of urban green spaces for human well-being: a systematic review. *GeoJournal* , pp. 4405–4423 .
- Koppell, J. (2003). *The Politics of Quasigovernment: Hybrid Organizations and the Dynamics of Bureaucratic Control*. Cambridge: Cambridge University Press .
- Krishnan, P. (2018). A review of the non-equivalent control group post-test-only design. *Nurse Researcher.*, pp. 37-40.
- Krwnpe, E., & McCoy, L. (1995). Techniques for resolving conflict in natural resource management. *Conservation of Biodiversity and the New Regional Planning*.
- Kwon, O., Hong, I., Yang, J., & Wohn, D. (2021). Urban green space and happiness in developed countries. *Data science* .
- Manzi, T., & Smith-Bowers, B. (2005). Gated Communities as Club Goods: Segregation or Social Cohesion? *Housing Studies*, pp. 345–359.
doi:<https://doi.org/10.1080/0267303042000331817>](<https://doi.org/10.1080/0267303042000331817>)
- Mayntz, R. (2002). Common goods and governance. . *Common goods: Reinventing European and international governance*, pp. 15-27.
- Morgan, K. (2009). Feeding the City: The Challenge of Urban Food Planning. *International Planning Studies*, pp. 341-348.
- Morgan, K. (2009). Feeding the City: The Challenge of Urban Food Planning. *International Planning Studies* , pp. 341-348.
- Moyo, V., & Mlilo, P. (2019). Contemporary Socio-Economic Determinants of Cattle Ownership by Farmers Living at the Edge of Protected Areas: A Case of Hwange Rural Ward Fifteen, Zimbabwe. *The International Journal of Humanities & Social Studies*,. doi: <https://doi.org/10.24940/theijhss/2019/v7/i6/hs1906-041>
- Ostrom, E. (1990). *Governing the Commons: The Evolution of Institutions for Collective*. Cambridge: Cambridge University Press. .
- Ostrom, E. (1990). *Governing The Commons: The Evolution of Institutions for Collective Action*. The political economy of institutions and decisions.
- Partalidou, M. (2014). The case study of Greece An overview on driving forces,. pp. 63-65.
- Partalidou, M., & Anthopoulou, T. (2017). Urban Allotment Gardens During Precarious Times: From Motives to Lived Experiences. *Sociologia ruralis*,, pp. 211-228.
- Pifer, M. (2012). Rebel Cities: From the Right to the City to the Urban Revolution. *The journal of popular culture* , p. 187.
- Randrup, T., & Persson, B. (2009). Public green spaces in the Nordic countries: Development of a new strategic management regime. *Urban Forestry & Urban Greening*, pp. 31-40.
- Roh, Y., & Kim, S. (2014). The effect of computer-based resuscitation simulation on nursing students' performance, self-efficacy, post-code stress, and satisfaction. *Research and Theory for Nursing Practice*, pp. 127-139.

- Rosas Jr, D. (2017). City of Rialto Community Garden Assessment. *Political Science Department*.
- Secretti, T., Nunes, M., Schmidt, M., Stein, M., & Santos, S. (2019). Characteristics of neighborhood environment (social cohesion and safety) and common mental disorders in ELSA-Brasil study: A multilevel analysis. *Cad. Saude Publica*.
- Skordili, S. (2013). Economic Crisis as a Catalyst for in Athens. *International Planning Studies*, pp. 129-141.
- Urbact. (2023). *RU:RBAN: Urban agriculture for resilient cities*. Retrieved from Urbact: <https://urbact.eu/networks/rurban>
- VandenBerg, A., Maas, J., Verheij, R., & Groenewegen, P. (2010). Green space as a buffer between stressful life events and health. *Social Science & Medicine*, pp. 1203-1210.
- Wahyuni, S., Fadilah, S., & Bastian, A. (2020). Children's independence Skills Analysis at Low Socioeconomic Environmen. *JPUD - Jurnal Pendidikan Usia Dini*, pp. 303–312.
- Wen, C., Albert, C., & VonHaaren, C. (2022). Nature-based recreation for the elderly in urban areas: assessing opportunities and demand as planning support. *Ecological Processes*. doi: <https://doi.org/10.1186/s13717-022-00390-0>
- Willis, A., Thiele, C., Dwyer, R., Grainger, P., & Simon, S. (2021). The Pressing Need to Raise the Status of the Teaching Profession: The Launch Story of the Teachers of Australia Social Media Campaign. *Australian Journal of Teacher Education*, pp. 16–28. doi:<https://doi.org/10.14221/ajte.2021v46n2.2>
- Wolsink, M. (2020, July). Distributed energy systems as common goods: Socio-political acceptance of renewables in intelligent microgrids. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*.
- Yim, K., Ha, M., Jo, C., Han, K., Baek, J., & Ban, Y. (2015). Strategic Planning for the Smart-Green City through Urban Governance. *International Journal of Built Environment and Sustainability*. doi:<https://doi.org/10.11113/ijbes.v2.n3.81>
- Yngve, A., Haapala, I., Hodge, A., McNeill, G., & Tseng, M. (2012). Public health nutrition and the environment. *Public Health Nutrition*, pp. 187–188.

Ελληνική βιβλιογραφία

- Harvey, R., Gayter, T., Ράπανος, Θ., & Καπλάνογλου, Γ. (2009). *Δημόσια Οικονομική* . Εκδόσεις Πολιτεία .
- Ανθοπούλου, Θ., Παρταλίδου, Μ., Α.Νικολαΐδου, & Σ.Κολοκούρης. (2013). *ΑΣΤΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΠΟΛΗ. Μελέτη δύο. ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ* .
- Αρσενίου, Δ. (2010). *Αστικό πράσινο & δίκτυα πρασίνου στις σγχρονες πόλεις πιλοτική εφαρμογή δικτύου*. Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
- Δασκαλάκης, Κ. (2019). *Κοινά περιβαλλοντικά αγαθά : έννοιες, διαχείριση, διακυβέρνηση και προστασία*. Πάτρα: Πανεπιστήμιο Πατρών.
- Θωΐδου, Ε., & Φουτάκης, Δ. (2015). *Μητροπολιτικές περιοχές και δημόσιος χώρος: Ανθεκτικότητα και μετάβαση μέσα απο τα παράδειγμα των κοινωτικών κήπων* . Εκδόσεις Γεωγραφίες.
- Θωΐδου, Ε., & Φουτάκης, Δ. (2015). Μια νέα διάσταση του δημόσιου χώρου στις μητροπολιτικές περιοχές: κοινοτικοί κήποι και η περίπτωση της Θεσσαλονίκης. *Πανελλήνια και Διεθνή Γεωγραφικά Συνέδρια*, σσ. 1489-1498.

- Καραγιώργας, Δ. (1961). *Δημόσια Οικονομική: Οι οικονομικές λειτουργίες του κράτους*. Εκδόσεις Παπαζήσης .
- Κιτσάκη_Σπυριδούλα, Λ. (2019). *Σχεδιασμός υβριδικών αστικών χώρων*. ΕΑΠ.
- Κτιστάκη, Σ. (2020). *Εισαγωγή στη δημόσια οικονομική*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση .
- Κυριακίδου, Κ. (2017). *Οικονομική Ανεξαρτησία και παροχή Τοπικών Δημόσιων Αγαθών*. Πανεπιστήμιο Πελοποννησού.
- Κωβαίος, Δ. (2014). «Η σύνδεση του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης με την Ελληνική κοινωνία: Το παράδειγμα των κήπων του Τμήματος Γεωπονίας στο Αγρόκτημα. *Στοχεύοντας στην Αγροτική Ανάπτυξη. Η σύνδεση της επιστημονικής γνώσης με την παραγωγή*. 5ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ AGROTICA .
- Μακρυδημητρης, Α., & Πραβιτα, Μ. (2012). *Δημόσια Διοίκηση: Στοιχεία διοικητικής οργάνωσης*. Εκδόσεις Σακκουλας.
- Μαρκαντωνάτου, Μ. (2019). *Διακυβέρνηση και Πολιτική Κοινών Αγαθών. Η περίπτωση της Μυτιλήνης*: Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
- Παπαδημητρίου, Ε. (2006). *Περιβαλλοντική Πολιτική και Οικολογική Κρίση*. Αθήνα: Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα.
- Παφτούνου, Σ. (2021, Ιούνιος 17). *Τι είναι τα «Πάρκα τσέπης» που ξεφυτρώνουν στην Αθήνα -Οικόπεδα-εστίες βρωμιάς, γίνονται μικρές «οάσει*. Ανάκτηση από iefimerida: <https://www.iefimerida.gr/poli/parka-tsepis-oaseis-prasinoy-athina-anases-oxygonoy>
- Περδικόγιαννη, Σ.-Δ. (2017). *Η περίπτωση των πάρκων τσέπης ως εργαλείο αναβάθμισης του αστικού περιβάλλοντος* . Αθήνα : Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο .
- Πολυχρονόπουλος, Δ. (2006). *Αστικά κενά: Το κ ε ν ό ως τόπος* . Retrieved from sadas: https://www.sadas-pea.gr/archive/2000-2011/ARXITEKTONES_55.pdf
- Πουλλικιά, Α. (2023). *Η ενεργειακή μετάβαση στις πόλεις*. Ανάκτηση από Energypress: <https://energypress.gr/news/i-energeiaki-metabasi-stis-poleis>
- Σωφρονά, Χ. (2022). *Σχεδιασμός Μικρών Πάρκων σε Αστικό Χώρο*. Αθήνα : Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής .
- Υιοθέτησητηνπόλησου. (2022). *adoptathens*. Ανάκτηση από adoptathens: <https://adoptathens.gr/aksones-programmatos/prasino-parka-tsepis/>
- Χριστοδούλου, Π. (2014). *Τα Πάρκα Τσέπης ως Εργαλείο Ενίσχυσης της Χωρικής και Κοινωνικής Συνοχής ενός Τόπου: Εφαρμογή στη Δυτική Είσοδο Θεσσαλονίκης*. Πτυχιακή εργασία , Θεσσαλονίκη.

Ιστότοποι

- Κατσέας, Χ. (2021). *Πάρκα τσέπης και βιώσιμη ανάπτυξη*. Retrieved from Γεωπαρατήρηση : <https://geoparatirisy.com/2021/08/14/%CF%80%CE%AC%CF%81%CE%BA%CE%B1-%CF%84%CF%83%CE%AD%CF%80%CE%B7%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B2%CE%B9%CF%8E%CF%83%CE%B9%CE%BC%CE%B7-%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%80%CF%84%CF%85%CE%BE%CE%B7/>

- Νομαδική αρχιτεκτονική. (2012). *Ο αυτοδιαχειριζόμενος κοινοτικός κήπος*. Ανάκτηση από nomadikiarxitektoniki: <https://nomadikiarxitektoniki.net/kalliergeia/%CE%BF-%CE%B1%CF%85%CF%84%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B9%CE%B6%CF%8C%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%BF%CF%82-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82-%CE%BA%CE%AE/>
- Παφτούνου, Σ. (2021, Ιούνιος 17). *Τι είναι τα «Πάρκα τσέπης» που ξεφυτρώνουν στην Αθήνα -Οικόπεδα-εστίες θρωμιάς, γίνονται μικρές «οάσει*. Ανάκτηση από iefimerida: <https://www.iefimerida.gr/polι/parka-tsepis-oaseis-prasinoγ-athina-anases-oxγoγoγ>
- Πολυχρονόπουλος, Δ. (2006). *Αστικά κενά: Το κενό ως τόπος*. Retrieved from sadas: https://www.sadas-pea.gr/archive/2000-2011/ARXITEKTONES_55.pdf
- Πουλλικκά, Α. (2023). *Η ενεργειακή μετάβαση στις πόλεις*. Ανάκτηση από Energypress: <https://energypress.gr/news/i-energeiaki-metabasi-stis-poleis>
- Υιοθέτησητηνπόλησου. (2022). *adoptathens*. Ανάκτηση από adoptathens: <https://adoptathens.gr/aksones-programmatos/prasino-parka-tsepis/>
- Μγoτα. (2022). *Ανάπτυξη κοινοτικών κήπων και ανταλλαγή ιδεών σε όλη την Αλεξανδρούπολη και την ΕΕ*. Retrieved from <https://www.myota.gr/2022/07/12/%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%80%CF%84%CF%85%CE%BE%CE%B7-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD-%CE%BA%CE%AE%CF%80%CF%89%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%BB%CE%BB/>
- Ru:urban. (2022). *Ru:urban*. Retrieved from <https://alexpolis.gr/eimai-dimotis/rurban/>
- URBACT. (2020). *Θα μπορούσε μία στρατηγική προσέγγιση για την Τοπική Οικονομική Ανάπτυξη να κάνει τις μικρές πόλεις πιο ανθεκτικές*. Retrieved from urbact: <https://urbact.eu/articles/tha-mporoyse-mia-stratigiki-proseggisi-gia-tin-topiki-oikonomiki-anaptyxi-na-kanei-tis>
- Urbact. (2023). *RU:RBAN: Urban agriculture for resilient cities*. Retrieved from Urbact: <https://urbact.eu/networks/rurban>

Παράρτημα Α-Ερωτηματολόγιο

ΕΝΟΤΗΤΑ Α

1. Ποια χρονιά έχεις γεννηθεί;

2. Τι φύλο έχεις;

3. Από που κατάγεσαι;

4. Πόσα άτομα (σύνολο) μένετε στο ίδιο σπίτι;

5. Γνωρίζεις αν το σπίτι που μένεις είναι ιδιόκτητο ή ενοικιασμένο;

6. Ποιο είναι το ανώτερο επίπεδο σπουδών των γονιών σου;

☐ Πρωτοβάθμια εκπαίδευση	☐ Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	☐ Τριτοβάθμια εκπαίδευση	☐ Κανένα

ΕΝΟΤΗΤΑ Β

7. Έχετε χώρο πρασίνου στο σπίτι σας;

☐ ΝΑΙ	☐ ΟΧΙ

8. Εάν ναι, ασχολείστε με αυτό το χώρο;

☐ ΝΑΙ	☐ ΟΧΙ

9. Συμμετέχετε σε άλλες δραστηριότητες της κοινότητας;

☐ ΝΑΙ	☐ ΟΧΙ

10. Πόσο συχνά δωρίζετε φαγητό;

☐ ανα τρίμηνο	☐ ανα εξάμηνο	☐ ετησίως	☐ ποτέ

11. Πόσο συχνά καταναλώνετε φρέσκα φρούτα/λαχανικά;

☐ Καθημερινά	☐ Εβδομαδιαία	☐ Ανά δεκαήμερο	☐ ποτέ

12. Πόσο συχνά αθλείστε;

☐ Καθημερινά	☐ Εβδομαδιαία	☐ Ανά δεκαήμερο	☐ ποτέ

Ασχολείστε με το πάρκο;

ΑΝ ΝΑΙ, ΠΗΓΑΙΝΕΤΕ ΣΕ ΕΝΟΤΗΤΑ Γ.

ΑΝ ΟΧΙ, ΠΗΓΑΙΝΕΤΕ ΣΕ ΕΝΟΤΗΤΑ Δ.

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ

13γ. Από πότε ασχολείστε με το πάρκο; _____

14γ. Πόσο συχνά ασχολείστε με το πάρκο;

☐ Καθημερινά	☐ 4-5 φορές ανά εβδομάδα	☐ 1-3 φορές ανά εβδομάδα	☐ 2-3 φορές το μήνα
☐ 1 φορά το μήνα	☐ Λιγότερο από 1 φορά το μήνα		

15γ. Με πόσα άτομα (σύνολο) αλληλεπιδράτε στο πάρκο που δεν αλληλεπιδράς και σε άλλες δραστηριότητες;

☐ Περισσότερο από 10 άτομα	☐ 5-10 άτομα	☐ Λιγότερο από 5 άτομα	☐ Κανένα

16γ. Τι καινούργιο έχετε μάθει από αυτή τη δραστηριότητα;

17γ. Τι σας αρέσει πιο πολύ στο πάρκο;

18γ. Τι σας αρέσει λιγότερο στο πάρκο;

19γ. Γνωρίζετε για άλλες πράσινες δράσεις; Ποιες;

20γ. Θα θέλατε να συμμετέχετε και σε άλλες τέτοιες δράσεις;

21γ. Παρακαλώ μπορείτε να μας πείτε γιατί συμμετέχετε στο πρόγραμμα; Μπορείτε να επιλέξετε και να ιεραρχήσετε τους 5 βασικότερους για σας λόγους;

1. Απασχόληση στον ελεύθερο χρόνο (χόμπυ).
2. Ιδιοκατανάλωση – Καλλιέργεια προϊόντων για το σπίτι.
3. Σωματική άσκηση.
4. Χαλάρωση – μείωση άγχους.
5. Ποιοτικό χρόνο με οικογένεια ή φίλους.
6. Κοινωνική συναναστροφή με γείτονες και άλλους κατοίκους της κοινότητας.
7. Βελτίωση αισθητικής της γειτονιάς.
8. Προστασία του περιβάλλοντος – Βελτίωση ποιότητας ζωής σε αστικό χώρο.
9. Εκμάθηση κηπουρικής.
10. Άλλο _____

ΕΝΟΤΗΤΑ Δ

13δ. Παρακαλώ μπορείτε να μας πείτε γιατί δεν συμμετέχετε στο πρόγραμμα;

Μπορείτε να επιλέξετε και να ιεραρχήσετε τους 3 βασικότερους για σας λόγους;

1. Δεν με ενδιαφέρει η κηπουρική.
2. Δεν έχω πρόσβαση στον κήπο (είναι μακριά, δεν υπάρχει συγκοινωνία).
3. Ο κήπος είναι σπατάλη προσωπικού χρόνου.
4. Ο κήπος είναι σπατάλη δημόσιου χρήματος.
5. Δεν έχω τη δυνατότητα να συμμετέχω στον κήπο λόγω σωματικής κόπωσης ή αναπηρίας.
6. Άλλο _____

14δ.Γνωρίζετε για άλλες πράσινες δράσεις; Ποιες;

15δΘα θέλατε να συμμετέχετε και σε άλλες τέτοιες δράσεις;

Παράρτημα Β

Πίνακας 10: Διαφορές των δύο ομάδων ως προς την ενασχόληση τους με τον χώρο πρασίνου

Included observations: 29

Tabulation Summary

<u>Variable</u>	<u>Categories</u>
B2	2
VAR00001	2
Product of Categories	4

<u>Measures of Association</u>	<u>Value</u>
Phi Coefficient	0.005168
Cramer's V	0.005168
Contingency Coefficient	0.005168

<u>Test Statistics</u>	<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2	1	0.000775	0.9778
Likelihood Ratio G2	1	0.000775	0.9778

WARNING: Expected value is less than 5 in 50.00% of cells (2 of 4).

Count % Row % Col		VAR00001		
		ΑΒΓ	ΑΒΔ	Total
	Όχι	9	11	20
		45.00	55.00	100.00
		69.23	68.75	68.97
B2	Ναι	4	5	9
		44.44	55.56	100.00
		30.77	31.25	31.03
Total		13	16	29
		44.83	55.17	100.00
		100.00	100.00	100.00

Πίνακας 11: Διαφορές των δύο ομάδων ως προς την συμμετοχή σε άλλες δραστηριότητες της κοινότητας

Included observations: 32

Tabulation Summary

<u>Variable</u>	<u>Categories</u>
VAR00001	2
B3	2
Product of Categories	4

<u>Measures of Association</u>	<u>Value</u>
Phi Coefficient	0.197386
Cramer's V	0.197386
Contingency Coefficient	0.193649

<u>Test Statistics</u>	<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2	1	1.246753	0.2642
Likelihood Ratio G2	1	1.258680	0.2619

Count % Row % Col		B3		Total
		Όχι	Ναι	
	ABΓ	9	7	16
		56.25	43.75	100.00
		42.86	63.64	50.00
VAR00001	ABΔ	12	4	16
		75.00	25.00	100.00
		57.14	36.36	50.00
Total	Total	21	11	32
		65.63	34.38	100.00
		100.00	100.00	100.00

Πίνακας 12: Διαφορές των δύο ομάδων ως προς την συχνότητα δωρεάς φαγητού

Sample: 1 32

Included observations: 32

Tabulation Summary

<u>Variable</u>	<u>Categories</u>
VAR00001	2
B4	4
Product of Categories	8

<u>Measures of Association</u>	<u>Value</u>
Phi Coefficient	0.296100
Cramer's V	0.296100
Contingency Coefficient	0.283915

<u>Test Statistics</u>	<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2	3	2.805602	0.4226
Likelihood Ratio G2	3	2.942787	0.4005

WARNING: Expected value is less than 5 in 75.00% of cells (6 of 8).

Count % Row		B4				Total
		Ανά τρίμηνο	Ανά εξάμηνο	Ετησίως	Ποτέ	
	ABΓ	2 12.50 66.67	1 6.25 20.00	3 18.75 42.86	10 62.50 58.82	16 100.00 50.00
VAR00001	ABΔ	1 6.25 33.33	4 25.00 80.00	4 25.00 57.14	7 43.75 41.18	16 100.00 50.00
	Total	3 9.38 100.00	5 15.63 100.00	7 21.88 100.00	17 53.13 100.00	32 100.00 100.00

Πίνακας 13: Διαφορές των δύο ομάδων ως προς την συχνότητα κατανάλωσης φρέσκων φρούτων και λαχανικών

Tabulation of VAR00001 and B5

Date: 05/18/23 Time: 16:56

Sample: 1 32

Included observations: 32

Tabulation Summary

<u>Variable</u>	<u>Categories</u>
VAR00001	2
B5	4
Product of Categories	8

<u>Measures of Association</u>	<u>Value</u>
Phi Coefficient	0.285044
Cramer's V	0.285044
Contingency Coefficient	0.274125

<u>Test Statistics</u>	<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2	3	2.600000	0.4575
Likelihood Ratio G2	3	3.375634	0.3373

WARNING: Expected value is less than 5 in 50.00% of cells (4 of 8).

Count % Row % Col		B5			
		Καθημερινά	Εβδομαδιαία	Ανά δεκαήμερο	Ποτέ
ABΓ		11	4	0	1
		68.75	25.00	0.00	6.25
		55.00	40.00	0.00	100.00
VAR00001 ABΔ		9	6	1	0
		56.25	37.50	6.25	0.00
		45.00	60.00	100.00	0.00
Total		20	10	1	1
		62.50	31.25	3.13	3.13
		100.00	100.00	100.00	100.00

Πίνακας 14: Διαφορές των δύο ομάδων ως προς την συχνότητα άθλησης ανά ομάδα

Tabulation of VAR00001 and B6

Date: 05/18/23 Time: 17:14

Sample: 1 32

Included observations: 32

Tabulation Summary

<u>Variable</u>	<u>Categories</u>
VAR00001	2
B6	4
Product of Categories	8

<u>Measures of Association</u>	<u>Value</u>
Phi Coefficient	0.109824
Cramer's V	0.109824
Contingency Coefficient	0.109168

<u>Test Statistics</u>	<u>df</u>	<u>Value</u>	<u>Prob</u>
Pearson X2	3	0.385965	0.9431
Likelihood Ratio G2	3	0.392454	0.9418

WARNING: Expected value is less than 5 in 75.00% of cells (6 of 8).

Count Overall Expect. % Col		B6				Total
		Καθημερινά	Εβδομαδιαία	Ανά δεκαήμερο	Ποτέ	
VAR00001	ABΓ	9 9.50 47.37	4 4.00 50.00	2 1.50 66.67	1 1.00 50.00	16 16.00 50.00
	ABΔ	10 9.50 52.63	4 4.00 50.00	1 1.50 33.33	1 1.00 50.00	16 16.00 50.00
	Total	19 19.00 100.00	8 8.00 100.00	3 3.00 100.00	2 2.00 100.00	32 32.00 100.00